



KONYA

GIDA VE TARIM

ÜNİVERSİTESİ

KONYA

VE TARIM

ÜNİVERSİTESİ

Coronavirüs ve Sonrası Yeni Normalleşme Sürecinde

Konya'da Yaşayan Koruma Altındaki Suriyeli Mültecilerin Yerleşim, Uyum ve Yaşam Koşullarının İncelenmesi Raporu

2013

(KGTÜ Göç ve Kalkınma Merkezi)

Proje Yürütücüsü

Prof. Dr. Hasan Kürşat GÜLEŞ

Araştırmacılar

Prof. Dr. Mustafa Atilla ARICIOĞLU

Arş. Gör. SaniyeBengisu BÜYÜKMUMCU

Konya - 2020

İÇİNDEKİLER

Mülteciler.....	3
Türkiye’de Suriyeli Mülteciler.....	4
Konya’da Suriyeli Mülteciler ve Yaşam Koşulları.....	14
Coronavirüs	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Coronavirüs Süreci ve Suriyeli Mülteciler.....	21
Suriyelilerin Yeni Normalleşme Öncesi ve Sonrasına İlişkin Yaşadıkları ve Beklentileri.....	23
Saha Araştırması ve Analizi.....	26
Değerlendirme ve Sonuç.....	59
KAYNAKÇA.....	63

2013



LECTURE

Bu projenin saha araştırması

tarafından yapılmıştır.

UNIVERSITY

Coronavirüs ve Sonrası Yeni Normalleşme Sürecinde

Konya’da Yaşayan Koruma Altındaki Suriyeli Mültecilerin Yerleşim, Uyum ve Yaşam

Koşullarının İncelenmesi Raporu

KONYA

GIDA VE TARIM

ÜNİVERSİTESİ

Giriş

Suriyeli mülteciler ya da resmî adı ile Koruma Altındaki Suriyeli Mültecilerin 2011 Nisan ayından beri Türkiye’ye göç etmeleri birçok araştırmaya konu olurken, ilk kez karşılaşılan bu yoğun göç hareketi karşısında kamu, STK’lar ve üniversiteler ile araştırma kurumları zengin ve farklı içerikler sunmaktadır.

Pandemi sürecinin Türkiye’yi etkilemesi ve 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla ilan edilen bu durum doğal olarak Suriyeli mültecileri de etkilemektedir. İş kaybından yaşam standartlarının daha da düşmesine kadar uzanan bu durum hastalık ile ilgili bulguları belirsiz hale getirirken kafa karışıklığına neden olacak birçok önermeyi de ortaya koymaktadır. Özellikle uyum yılı olarak tanımlanan 2020 yılındaki bu pandemi sarmalı uyum ile uyumsuzluk arasında gidip gelen hem Suriyeli mülteciler hem de yerel halk için farklı bir sınavın varlığını ortaya koymaktadır.

Durum aslında Türkiye’deki tüm mültecilerin ve farklı şehirlerdeki Suriyeli mültecilerin durumunu araştırma konusu yaparken, KGTÜ Göç ve Kalkınma Merkezi olarak Konya’daki Suriyeli mültecilerin durumu üzerinden Haziran ayında başlayan bir çalışma yürütülmüştür. Sahanın pandemi nedeni ile daha zor koşullar içermesi ve risk alanının genişlemesi sürecin uzamasına, elde edilen bulguların sağaltılmasının daha zorunlu hale gelmesine neden olmuştur.

Elde edilen bulguların analizinden önce temel bir teorik sunuş ve daha önceki/başka çalışmaların incelenmesi ele alınmıştır. Sonrasında ise demografi, yerleşim ve uyumun da içerisinde yer aldığı ilk kısım ile pandemi için yapılan araştırmanın yer aldığı ikinci kısım analizlerle birlikte sunulmuştur. Nihayetinde sonuç ve değerlendirme kısmı ile rapor sona erdirilmiştir.

Mülteciler

Cenevre'de 1951 tarihinde imzalanmış olan Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmesine göre mülteci, "ırkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba aidiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan, korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi" olarak tanımlanmaktadır (Mültecilerin Hukuki Durumuna dair Sözleşme, 1951). Diğer bir deyişle mülteci, yaşamlarına ilişkin kaygı ve tehlike duydukları için ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan kişilerdir. Bu tanım doğrultusunda, mülteci statüsünü kazanmak için bazı koşulların olduğu söylenebilir. İlk olarak, korkunun nedeni, zulme uğramak olmalıdır. İkinci olarak, zulüm korkusunun da ırk, din, milliyet, belirli bir toplumsal gruba aidiyet ya da siyasi düşüncelerden kaynaklanması gerekmektedir. Üçüncü olarak, kişilerin mülteci sayılabilmesi için kendi ülkesinin sınırları dışında bulunma koşulu vardır. Son olarak, ülkesinin himayesinden yoksun olma, ülkesine geri dönememe veya geri dönmek istememe gerekli ölçütlerdir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2013).

Mültecilikle sıklıkla aynı anlamda kullanılan bir diğer kavram ise sığınmacıdır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde mülteci ve sığınmacı kavramları eş anlamlı sözcükler olarak yer almaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü). Ancak uygulamada ve resmî belgelerde bu iki kavram farklılaşmaktadır. Sığınmacı, mülteci olmak için gerekli ölçütleri taşıyan ve mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir (Uluslararası Göç Örgütü, 2009). Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nde kabul edilen "zulüm riski olan yere geri göndermeme" ilkesi gereğince sığınmacı, mültecilik başvurusu karara bağlanana kadar insanca muamele standartlarından yararlanma hakkına sahiptir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2001).

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü, dünyada mülteci ve sığınmacı sayısının her geçen gün arttığını belirtmektedir. 2019 yılında yayınlanan Küresel Eğilimler Raporu, zorla yerinden edilme olaylarının artık dünyadaki insanların %1'inden fazlasını -her 97 kişiden birini- etkilediğini göstermektedir. Ayrıca bu rapora göre, evini terk eden insanların eve dönme oranları her geçen gün düşmektedir (UNHCR, 2017). Açıklanan son verilere göre dünya üzerinde yaklaşık 26 milyon mülteci ve 4 milyon sığınmacı bulunmaktadır. Mültecilerin %68'i 6,6 milyon ile Suriye

başta olmak üzere Venezuela, Afganistan, Güney Sudan ve Myanmar'da ülkesinden ayrılmak zorunda kalan kişileri içermektedir. Bu kişiler buldukları yerden ayrılarak en çok Türkiye, Kolombiya, Pakistan, Uganda ve Almanya'ya yerleşmişlerdir (UNHCR-a). Dolayısıyla Türkiye, mülteci konusu açısından önem taşıyan bir ülke konumundadır.

Türkiye’de Suriyeli Mülteciler

Türkiye’de kayıtlı yaklaşık 4 milyon mülteci ve sığınmacı bulunmaktadır. Bu sayının yaklaşık 3,6 milyonunu Suriyeli mülteciler oluşturmaktadır (UNHCR-b). Suriyeli mülteciler, 2011 yılında başlayan Suriye krizinin ülkeyi sürüklediği iç savaşla beraber kendi topraklarını terk ederek başka ülkelere sığınmak zorunda kalmışlardır. Dünyanın en büyük insani krizlerinden biri olan bu olayda Türkiye "açık kapı politikası" izleyerek evlerini terk eden Suriye halkına kapılarını açmıştır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği verilerine göre, Suriye krizinin ortaya çıktığı ilk yıllarda Türkiye, en çok yabancıyı barındıran ilk 10 ülke içerisinde yer almazken, 2020 güncel verileri Türkiye'nin dünyada en fazla mülteci ve sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke olduğunu göstermektedir. Öyle ki, geçici koruma altına alınan kayıtlı Suriyelilerin Türk nüfusuna oranı ülke genelinde %4,3'tür (Mülteciler Derneği). Türkiye’den sonra Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır gibi ülkeler Suriyelileri en fazla kabul eden ülkeler arasında yer almaktadır. Türkiye'nin sınırları içerisinde en fazla Suriyeliyi barındıran ülke olmasında, başta açık kapı politikası olmak üzere, Avrupa'nın Suriyeli mültecilere karşı “Sınırları kapatın, bize gelmesinler” yaklaşımı ve Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Suudi Arabistan, Kuveyt gibi zengin ve güçlü ülkelerin Suriyeli halka tamamen yüzlerini dönmüş olmaları etkilidir (Erdoğan, 2014; Görendağ, 2015). Ayrıca Türkiye genel olarak, komşu ülkelerde gelişen siyasi olaylar sonucu topraklarını terk eden kişiler için bir güven ortamı, batı ve kuzey ülkeleri gibi gelişmiş imkanlara sahip ülkelere gitmek isteyenler için bir transit geçiş yeri, sınır komşularıyla karşılaştırıldığında ekonomik açıdan sunduğu şartların daha iyi olması sebebiyle iş arayanlar için ise ideal ülke olarak görülmektedir (İçduygu, 2004). Ek olarak Türkiye'nin coğrafi konum olarak iç karışıklık yaşanan bölgelere komşu olması, sınırlardan ülkeye girişin Avrupa ülkelerine göre nispeten daha kolay olması, kaçak işçi olarak çalışma imkanının bulunması gibi sebepler Suriyelilerin Türkiye’ye gelme ve

yerleşme eğilimini artıran etkenlerdir (Akınar, 2010). Ayrıca Suriyeli mültecilere diğer ülkeler yerine neden Türkiye'yi seçtikleri sorulduğunda sırasıyla ulaşım kolaylığı, ülkeye güven duyma, iyi yaşam şartları ve dini yakınlık gibi faktörleri belirtmişlerdir (AFAD, 2017).

Suriye krizinin başlamasıyla birlikte Türkiye'ye gelen yabancılar önce "misafir" olarak tanımlanmıştır. Suriyeli yabancıların "mülteci" olarak kabulü mümkün değildir, çünkü, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü gereğince Türkiye, sadece Avrupa ülkeleri vatandaşı olup da Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle Türkiye'ye sığınma talebinde bulunan yabancılar mülteci statüsü tanımaktadır (TBBM Göç ve Uyum Raporu, 2018). Mülteci statüsü için ölçüt kabul edilen coğrafi kısıtlamayı zamanla birçok ülke kaldırsa da Türkiye uygulamaya devam etmiştir. Dolayısıyla mülteci olarak kabul edilmesi mümkün olmayan Suriyelilerin resmî olarak nasıl tanımlandıkları konusunda bir belirsizlik yaşanmıştır. Ayrıca misafirlik süresinin uzaması ve misafir tanımının da resmî olarak bir karşılığının olmaması sebebiyle yeni bir hukuki dayanak arayışına geçilmiştir. Bu arayışlar doğrultusunda 2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile coğrafi kısıt olmaksızın ülke dışından gelen ve bireysel olarak başvuruda bulunan kişiler "şartlı mülteci" olarak tanımlanmıştır. Ancak Türkiye'ye kitlesel olarak sığınma hareketlerinin yoğun olması nedeniyle 2014 yılında Geçici Koruma Yönetmeliği yürürlüğe girmiş ve Türkiye'de kayıt olan Suriyeliler "geçici koruma" statüsüne alınmışlardır (Tunç, 2015). Geçici koruma statüsü acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak Türkiye'ye gelenlere/geçenlere geçici olarak verilen bir statüdür. Bir yabancıya geçici koruma statüsünün verilebilmesi kanunda aranan şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Kanuna göre (a) ülkesinden ayrılmaya zorlanma, (b) ayrıldığı ülkeye geri dönememe (c) acil ve geçici koruma bulmak amacı (d) kitlesel olarak sınırlarımıza gelme veya sınırlarımızı geçme yabancılar geçici koruma sağlamak için temel koşullardır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Bu anlamda Türkiye'ye Suriyeli sığınmacılar genel olarak geçici koruma statüsü altında bulunmaktadır. Geçici koruma statüsü ile Suriyeli halkın ülkelerine zorla geri gönderilmesine karşı koruma sağlanmıştır. Ayrıca Geçici Koruma Yönetmeliği ile Suriyelilerin hakları ve faydalanabilecekleri sosyal yardımlar netleştirilmiştir. Bu yönetmelik uyarınca Türkiye'de kalış hakkına sahip Suriyeliler kimlik belgesi edinmiş, barınma,

sağlık ve beslenmeye ek olarak eğitim, tercümanlık hizmetleri ve sosyal yardım hizmetlerinden yararlanmaya başlamışlardır.

Türkiye’de 2020 Ağustos ayı itibariyle geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sayısı 3.610.022'dir. Bu sayı, 2019 yılı verileri dikkate alındığında Türk nüfusunun %4,3'üne denk gelmektedir. Türkiye'de Suriyeli mülteci nüfusu en fazla olan il 507.482 ile İstanbul'dur. İstanbul'u sırasıyla ile Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Konya ve Kilis şehirleri takip etmektedir. Sınırları içerisinde en fazla Suriyeli mülteciyi barındıran bu on şehir, Türkiye'deki Suriyelilerin %78'ine ev sahipliği yapmaktadır. Yerel nüfusa oranla Suriyelilerin en yoğun yaşadığı şehir %76 ile Kilis, en az yaşadığı şehir ise %0,02 ile Artvin'dir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Suriyeli mültecilerin genel özelliklerine bakacak olursak %53'ü erkek, %47'si kadınlardan oluşmaktadır. Mültecilerin %39 gibi büyük bir kısmının 0-14 yaş aralığında, %23'ünün ise 15-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca Suriyeli mültecilerin yaş ortalaması 22,6'dır. 2019 yılında resmi makamlarca açıklanan sayılara göre Türkiye'de 450 bin Suriyeli çocuk doğmuştur (Bakan Soylu Türkiye'de doğan Suriyeli çocuk sayısını açıkladı, 2019).

Türkiye'ye gelen Suriyeliler başlangıçta yalnızca geçici barınma merkezlerine yerleştirilmişlerdir. Barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli mültecilere sağlık, ısınma, eğitim, güvenlik, haberleşme, tercümanlık, ibadet, psiko-sosyal destek, çamaşırhane, bulaşıkhanesi gibi birçok hizmet sunulmaktadır. Ayrıca bu merkezlerde mültecilere ilişkin mesleki eğitim faaliyetlerine yer verilmekte, merkez içerisinde çocuk oyun alanları, market, bilgisayar odaları, spor alanları bulunmaktadır (AFAD, 2016). Mültecilerin barınma alanları içinde yakıt, gıda malzemesi, mobilya, giyim ve uyku malzemesi gibi temel gereksinimlerini yeterli buldukları, su ve sabun gibi temizlik malzemelerine kolay erişebildikleri, günlük öğün miktarlarının daha fazla olduğu görülmektedir (AFAD, 2017). Mültecilerin barındığı merkezler, sunduğu hizmet ve yüksek standartlar nedeniyle dünyada dikkat çeken bir yapı olmakla birlikte, zamanla çok zor koşullara sahip olanlar haricinde tercih edilmeyen bir yer olarak görülmeye başlanmıştır. Çalışma seçeneğinin olmaması, disiplinli yönetim, dışlanmışlık hissi Suriyeli mültecilerin geçici barınma merkezlerinde yaşamak istememe sebeplerindedir (Erdoğan, 2014). Ayrıca yıllar

içerisinde kitlesel göçlerin devam etmesi ve geçici barınma merkezlerinin yetersiz kalmasının da etkisiyle Suriyeli mülteciler ülke içerisine dağılım göstererek yerel halk ile yaşamını sürdürmeye başlamışlardır (Tunç, 2015). Öyle ki güncel verilere göre Türkiye'de bulunan Suriyelilerin yalnızca %1,72'si Adana, Kilis, Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye'de bulunan geçici barınma merkezlerinde yaşamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Suriyeli mültecilerin %98,28'lik kısmı geçici barınma merkezleri dışında şehirlerde yaşamaktadır. Kamp alanları dışına yerleşen Suriyeli mülteciler yakın ilişkileri bulunan, yaşam koşullarının daha kolay olduğu ya da çalışma imkanları olan bölgelere dağılmışlardır. Mültecilerin yerleşecekleri bölgeler ile ilgili bir düzenlemenin olmaması sonucu ülke genelinde dengesiz bir nüfus dağılımı ortaya çıkmıştır. Örneğin, 2020 Ağustos itibariyle İstanbul'da 507.773 Suriyeli mülteci yaşarken, Bayburt'ta 25 Suriyeli mülteci yaşamaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Suriyeli mültecilerin bir kısmı sınır illerinde akrabalık ilişkilerinden faydalanarak daha iyi koşullarda yaşamlarını sürdürmektedir. Ekonomik koşulları iyi olmayanlar ise yerleştikleri şehirde daha az maliyetli yaşam sürdürebilecekleri mahallelere yoğunlaşmışlardır. Bu alanlarda kiralık evlere yerleşmek isteyen mülteciler, kira fiyatlarının ciddi bir şekilde artmasına sebep olmuştur (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2018). Bazı kentlerde yoğun talep ve artan fiyatlar sebebiyle kiralık ev bulunamaması gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. Suriyeli mülteciler, kullanılmayan dükkanları çarşaf yoluyla bölümlere ayırarak, kırsal kesimdeki boş bağ evleri ve depoları değerlendirerek, terk edilen riskli yapılara yerleşerek kendilerine yaşam alanları oluşturmaya çalışmaktadır (Çorabatır ve Hassa, 2013). Birçok Suriyeli mülteci, ederinden yüksek kira bedellerine rağmen güneşli olmayan, rutubetli, yetersiz fiziksel koşulları bulunan evlerde yaşamlarını sürdürmektedir. Mülteciler, birkaç evin ortaklaşa ortak tuvalet ve banyo kullanması gibi hijyenik olmayan koşullara sahiptir (İnsan Hakları Derneği, 2013). AFAD'ın 2017 yılında yayınladığı rapora göre, kamp dışında yaşayan Suriyeli mültecilerin üçte biri harabe binalarda yaşamaktadır. Aynı ev içerisinde 2- 3 aile birlikte yaşayabilmekte, evdeki nüfus çoğunlukla 10-15 kişiye kadar uzanabilmektedir. Ayrıca Suriyelilerin evlerinde

çoğunlukla yakıt, mobilya ve ev eşyası, gıda ve uyku malzemeleri gibi eksiklikleri vardır (AFAD, 2017).

Şehirlerde yaşayan Suriyeli mültecilerin, kamp alanlarında yaşayanlara göre daha hızlı ve kolay bir toplumsal bütünleşme ve uyum süreci geçirdiği düşünülmektedir. Ancak şehirlerde yaşamak aynı zamanda mültecilerin yerel halk tarafından dışlanma, kabul edilmeme gibi önemli sorunlar ile karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur (Kızmaz, 2018). Yerel halk, Suriyeli mültecilerin ülkenin her yerine yayılım göstermesiyle birlikte güvenlik kaygıları duymaya başlamıştır. Bunda en büyük etken, kitle iletişim araçları ve sosyal medya platformlarında şiddet ve suç olaylarının sıklıkla Suriyelilerle ilişkilendirilmesidir. Suriyeli mülteciler ile ilgili basında yer alan haberler incelendiğinde ayrımcı tavırlara sebep olacak, önyargı oluşturacak ve toplumsal uyumu olumsuz etkileyecek unsurlara rastlanmaktadır. Bu haberlerde özellikle adli vakalar ön plana çıkarılmakta, Suriyelilere ilişkin 'şiddet yanlısı, terör unsuru kişiler' gibi ifadeler kullanılmaktadır (Kurtkara, 2020). Dolayısıyla toplumda, mültecilerin güvenlik ve suç bakımından yüksek riskli gruplar olduğuna ilişkin bir algı oluşmuştur. Bu konuda yapılan çalışmalarda yerel halkın, Suriyelileri Türkiye'de kargaşa çıkarmak isteyen ve halka zarar veren bir grup olarak gördüğü (Memiş, 2015) ve Suriyelilerin gelecekte terör eylemlerinde bulunabileceğine inandığı (Erdoğan ve Ünver, 2015) bulunmuştur. Ayrıca yerel halkın, Suriyeliler Türkiye'ye geldikten sonra hırsızlık, darp, öldürme ve yaralama gibi suçlarda artış olduğuna (Taştan, Haklı ve Osmanoglu, 2017) ve Suriyelilerin taciz, tecavüz gibi olaylara karıştığına ve kavgacı bir topluluk olduklarına (Ersoy ve Ala, 2019) ilişkin inanışlara sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla yerel halkın Suriyelilerden kaynaklanan güvenlik konusundaki algısı ve buna bağlı duyduğu kaygı çok güçlü görünmektedir (Erdoğan ve Ünver, 2015). Bu konu hakkında kamuoyunda artan önyargılı bilgiler neticesinde İçişleri Bakanlığı tarafından 2017 yılında basın açıklaması yapılarak Suriyelilerin Türkiye'de 2014-2017 yılları arasında karıştıkları suç olaylarının, toplam asayiş olaylarına oranı %1,32 olduğu açıklanmıştır (İçişleri Bakanlığı Basın Açıklaması, 2017). Bu istatistik, Suriyeli mülteciler arasında suç oranlarının düşük olduğuna işaret etmektedir. Ancak evrensel olarak insanları suça yönelten birçok faktörün (olumsuz ekonomik şartlar, düşük eğitim seviyesi, dil, kültür ve yaşam tarzı konusunda çatışmalar yaşama, toplumdan dışlanmışlık hissi vb.) Suriyeli mültecilerde var

olduđu düşünöldüđünde, bu olumsuz kořullarda yařayan mültecilerin gelecekte suća yönelmeleri ihtimal dahilinde görölmektedir.

Suriyeli mültecilerin Türkiye üzerinde önemli değişiklikler ortaya çıkardığı sektörlerden biri de ekonomidir. 2019 yılında resmi kaynaklarca açıklanan rakamlara göre Türkiye, Suriyeli mülteciler için kamu bütçesinden şimdiye kadar 40 milyar dolar harcama yapmıştır (Bakan Çavuşoğlu Suriyelilere harcanan parayı açıkladı, 2019). Her ne kadar Avrupa Komisyonu 2015 ve 2016 yıllarında düzenlenen Türkiye- AB zirvelerinde Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için 3+3 milyar avroluk bir fon oluşturacağını açıklasa da řu ana kadar bu fondan yalnızca 2,7 milyar avroluk kısmı Türkiye'ye ödenmiştir (Avrupa Birliğinin Suriyeliler İçin Türkiye'ye Ödediği Para, 2020). Dolayısıyla Türk ekonomisinde, ölkemiz sınırları içerisinde barınan yaklaşık 4 milyon Suriyeli mültecinin büyük bir etki yarattığı söylenebilir.

Mülteciler başta sınır illeri olmak üzere birçok bölgede kiraların artması ile ilişkili görölmektedir. Kiraların artması, mültecilerin kiralık ev bulmakta zorlanması ve mülk sahiplerinin evlerini mültecilere yüksek fiyatlara kiraya vermesi bir döngü halinde gerçekleşmektedir. Sınır illerinde gıda ve benzeri birçok ürüne talebin artması fiyatları yükselterek yaşamın pahalılaşmasına neden olmuştur. Bir diğer yandan Suriyeli mülteciler sanayi, tarım gibi sektörlerde ucuz işgücü olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla yerel halk, işlerini kaybetme durumlarını çoğunlukla daha ucuza ve sigortasız çalıştırılan Suriyeliler ile ilişkilendirmektedir (Orhan ve Gündoğar, 2015). Erdoğan (2014) tarafından yapılan çalışmaya göre Türk halkının büyük bir çoğunluğu, Türk ekonomisinin sığınmacılardan olumsuz etkilendiği görüşüne sahiptir.

Mülteciler ekonomi sektöründe yalnızca risk oluşturmamakta, Suriyeliler içerisinde maddi kaynaklara sahip olanların yatırım yapmaları birçok fırsatı da beraberinde getirmektedir. Özellikle Suriyeli mülteciler olmak üzere yabancı ortaklı birçok işletme, büyüme rakamlarını makro ölçüde olumlu bir şekilde etkilemektedir (Taştan, İrdem ve Özkaya). 2011 yılı sonrasında Gaziantep, Mersin gibi ticaret kentlerinde Suriye uyruklu firma sayıları büyük bir hızla artmıştır. Ortadoğu ölkeleri ile iş bağlantıları olan Suriyeli tüccar ve yatırımcılar, bu kentlerden Suriye'ye yönelik ihracatta önemli bir artışın gerçekleşmesinde rol oynamıştır. Özellikle sınır

illerinde kurulan yeni işletmeler, istihdama önemli katkılar sağlamaktadır. Bu firmalardan mültecilerin yaşadığı kamp alanlarına ve Suriye'ye çok sayıda insani yardım yapılmaktadır. Suriye'ye diğer ülkeler tarafından giden yardımlar da bu işletmeler tarafından karşılanmakta, bu da hem üretimi hem de ihracatı artıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Türk halkının çalışmadığı tercih etmediği vasıfsız işgünü gerektiren alanlarda mültecilerin istihdam edilmesi, işgücü açığını kapatmaktadır (Orhan ve Gündoğar, 2015).

2016 yılında yayınlanan "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliği" ile Suriyeli mültecilerin çalışma izni ve kayıtlı istihdama erişimleri yönünde önemli bir adım atılmıştır. Bu yönetmeliğe göre geçici koruma sağlanan yabancılar, İŞKUR tarafından sağlanan mesleki eğitim, aktif işgücü piyasası programlarına katılım ve danışmanlık hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Ayrıca yabancılar, mevsimlik tarım veya hayvancılık işleri için çalışma izninden muaf tutulmuştur (Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliği, 2016). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 2018 yılında açıklanan verilere göre 2011-2018 yılları arasında yaklaşık 80 bin Suriyeli mülteciye çalışma izni verilmiştir. Kayıtlı olarak çalışan Suriyeli mülteci sayısı her yıl büyük oranlarda artış göstermektedir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2018). Ancak Suriyeli mülteciler içerisinde çalışma çağındaki (19-54 yaş) nüfusun yaklaşık 1,7 milyon olduğu dikkate alındığında, kayıtlı olarak çalışan Suriyeli mülteci sayısı oldukça az görünmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). Özellikle şehirlerde yaşayan mülteciler, yaşamlarını sürdürebilmek için çalışmak zorundadırlar. Dolayısıyla bu veriler, esasen birçok mültecinin kayıt dışı istihdam edildiğini dolaylı olarak göstermektedir. Erdoğan (2018), Türkiye'de yaklaşık 1 milyon Suriyeli mültecinin kayıt dışı çalıştığını öne sürmektedir.

Kayıt dışı işgücü, mülteciler sosyal güvencesiz bir şekilde ağır ve tehlikeli işlerde çalışırken, işverenlerin vergi ve prim kaçırmasına yol açmaktadır. Ayrıca yerel halk, mültecilerin yarattığı ucuz ve kaçak iş gücü nedeniyle işsizliğin arttığına inanmaktadır (Taştan, İrdem ve Özkaya, 2018). Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2020 yılında yayınladığı rapora göre mültecilerin yarısından fazlası haftada 50 saatten fazla, yaklaşık %35'i ise haftada 60 veya daha fazla saat çalışmaktadır. Ancak buna rağmen her dört Suriyeli mülteciye üçü asgari ücretten daha düşük

bir ücret kazanmaktadır (Uluslararası Çalışma Örgütü, 2020). Sonuç olarak bir yandan yerel halkın iş bulma ve gelecek konusunda duyduğu endişe, diğer yandan kayıt dışı çalıştırılarak emekleri değersizleştirilen mülteciler ve ortaya çıkan haksız rekabet, üzerinde durulması gereken önemli bir noktadır (Erdoğan, 2015)

Suriyeli mültecilerin sayılarının giderek artması ve nüfusun ülke geneline yayılması, sağlık sektöründe birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Kamplarda yaşayan mülteciler sağlık hizmetlerine erişim konusunda bir sıkıntı yaşamazken, kamp alanları dışındaki mülteciler, geçici koruma statüsü kapsamında kayıtlı olmaları halinde sağlık ve ilaç temin hizmetlerinden ücretsiz bir şekilde yararlanma hakkı edinmişlerdir. Bu süreçte Suriyeli mültecilerin, kalabalık ve hijyenik olmayan koşullarda yaşamalarının etkisiyle Türkiye'de uzun süredir görülmeyen çocuk felci, kızamık, şark çıbanı gibi hastalıkların yeniden ortaya çıkmasına neden oldukları bilinmektedir (Orhan ve Gündoğar, 2015). AFAD tarafından 2017 yılında yayınlanan raporda, mültecilerin içme suyu, sabun, çocuk bezi, deterjan, kadınlara ilişkin ihtiyaçlar gibi temel temizlik maddelerine kolaylıkla erişim sağlayamadığı açıklanmıştır. Bu rapora göre kamp alanlarında yaşayan Suriyeli mültecilerin %97'si, kamp dışında yaşayanların ise %62'si Türkiye'de sağlık hizmetlerinden yararlanmaktadır. Mültecilerin sağlık hizmetlerinden yararlanmama sebepleri, ihtiyaç duymamaları, nereye gideceklerini bilmemeleri, yararlanma haklarının olmaması ve maddi güçlerinin yetmesidir. Ayrıca bu rapora göre, Suriyeli mültecilerin %83 oranında büyük bir çoğunluğunun sağlık hizmetlerinden memnun olduğu görülmektedir. Türkiye'nin aldığı yoğun mülteci göçü ile birlikte her ne kadar temel insani ihtiyaçlardan biri olan sağlık hizmetlerinde kapasite ve kalite bakımından aksaklıklar yaşansa da Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerine erişim sağlama imkanlarının gelişmiş olduğu görülmektedir.

Türkiye'de bulunan Suriyeli mültecilerin %46'sını 18 yaş altındaki çocuklar oluşturmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). Çocuk ve genç nüfusun yüksek bir orana sahip olması, mülteci çocukların eğitim ihtiyacının önemini ortaya çıkarmaktadır. Suriyeli mültecilerin eğitimi ile ilgili ilk olarak 2011-2013 yılları arasında kamplarda kurulan Geçici Eğitim Merkezleri ile Suriyeli çocuklara Türk müfredatı doğrultusunda Arapça eğitim verilmiştir. Mültecilerin sayısının

giderek artması ve kamp alanları dışına yerleşilmeye başlanması ile yeni bir çözüm yolu arayışına geçilmiş ve kamp alanları dışında yaşayan Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegre edilmesi yaklaşımı benimsenmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nun 2020 yılında yayınladığı veriler, Suriyeli çocukların okullaşma oranının %63 olduğunu göstermektedir. Bu verilere göre her ne kadar okullaşma oranı yıllar içerisinde önemli bir artış gösterse de sayıları 400 bine yaklaşan okul çağındaki çocuğun halen eğitime erişim sağlayamadığı görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2020). Mülteci çocukların eğitime erişim sağlayamamasının en büyük sebepleri, ailelerin eğitim konusunda bilinç eksikliği, çocuk işçiliği, zorbalık ya da taciz gibi güvenlik sorunları ve dil engelidir (Mülteciler ve Sığınmacılarla Yardımlaşma Dayanışma ve Destekleme Derneği, 2017).

Yabancı bir ülkeye göç ederek ait olduğu kültürü bilmeden, konuşulan dili anlamadan yaşamak zorunda kalan mülteci çocukların toplumsal olarak uyum sağlamalarında en etkili yer okullardır. Bu çerçevede UNICEF ve ortakları 2019 yılında Türkiye'nin 15 ilinde üçte biri okula gitmeyen yaklaşık 15 bin çocuğu tespit ederek Gençlik ve Spor Bakanlığı iş birliği ile yürütülen toplum temelli eğitim programı ile öğrenim fırsatlarına yönlendirmiştir. Aynı zamanda okul dışındaki çocukları örgün, teknik veya mesleki eğitime yönlendirmek için tasarlanan Hızlandırılmış Öğrenme Programı'na 2018-2019 yılları arasında 9 binden fazla çocuk kayıt edilmiştir. 2019 yılı itibariyle yaklaşık 6 bin çocuk UNICEF'in Yaygın Eğitim Programı'nun bir parçası olan Türkçe dil kurslarına devam etmektedir. Suriyeli mülteci çocuklar arasında eğitime devam edemeyen ve "kayıp kuşak" olarak adlandırılan gruba ise yaşam becerileri kazandırılarak birçok toplumsal etkinliklere yönlendirilmişlerdir (UNICEF, 2019).

Suriyeli mültecilerin eğitim durumunu ortaya koyan sınırlı veriler, mülteci nüfusunun %23'ünün okuryazar olmadığını, %40'lık bir kesimin ise okuryazar ya da ilkokul mezunu olduğunu göstermektedir (AFAD, 2017). Görüldüğü üzere Türkiye'deki Suriyeli nüfusunun büyük bir çoğunluğu eğitim seviyesi düşük mültecilerden oluşmaktadır. Bunda etkili olan ilk faktör 2014-2016 yılları arasından Türkiye'den ayrılarak batı ülkelerine giden eğitim seviyesi nispeten daha yüksek olan yaklaşık 700 bin mültecidir. İkinci olarak Türkiye'ye gelen

mültecilerin, Suriye'nin daha geleneksel ve eğitim imkanının kısıtlı olduğu kırsal bölgelerinden gelen kişiler olmasıdır (Erdoğan, 2019).

Türkiye'deki mülteciler içerisinde yükseköğrenim mezunu Suriyeli mülteci oranı %8 civarındadır (AFAD, 2017). Ancak Türkiye'de yükseköğrenim gören Suriyeli öğrenci sayısı her geçen yıl artmaktadır. 2016-2017 eğitim yılında 15 bin, 2017-2018 eğitim yılında 20 bin, 2018-2019 eğitim yılında ise 27 bine yakın mülteci öğrenci üniversitede eğitimine devam etmiştir. Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrenciler arasında en büyük oran Suriyeli öğrencilere aittir (Yükseköğretim Kurulu) Suriyeli öğrenciler, devlet üniversitelerinde öğrenim harçlarından muaf olup, %15'i burslu bir şekilde eğitimine devam etmektedir (Erdoğan, 2019). Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin eğitim seviyesinin oldukça düşük olduğu göz önüne alındığında, yükseköğrenime devam eden mülteci öğrencilerin eğitim sürecinin desteklenmesi ve nitelikli iş gücü olarak çalışma hayatına kazandırılması önem taşımaktadır.

2016 yılı itibariyle Suriyeli halka yardımda bulunan 14 uluslararası, 42 ulusal olmak üzere toplam 56 sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır (Türk, 2016). Mültecilere barınma, sağlık, eğitim, psiko-sosyal destek, ekonomik birçok alanda yardımda bulunan sivil toplum kuruluşları, yaptıkları araştırmalar ile Suriyeli mültecilerin sorunlarına çözüm bulmayı ve bilgilendirici raporları kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır. AFAD'ın 2017 yılında yayınladığı raporda, Suriyeli mültecilerin %36'sının sivil toplum kuruluşlarından, %29'unun devlet kurumlarından yardım aldıkları görülmektedir (AFAD, 2017). Erdoğan (2014) tarafından yürütülen bir çalışmada ise Türk halkının %31'sinin yardım kuruluşlarına ya da doğrudan mültecilere yardım yaptığı, %68'lik büyük bir kısmın ise konuya kayıtsız kaldığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye'de uluslararası koruma veya geçici koruma statüsü bulunan yabancıların gıda, barınma, giyim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaları için aylık 120 TL nakit yardım yapılmaktadır. Yardıma ihtiyacı olan ve resmi istihdamı olmayanlara Avrupa Birliği fonuyla yapılan bu yardım, Suriyeli mülteciler için düşük de olsa düzenli bir kaynaktır (SUY Nedir?).

Büyük bir iç karışıklık ve savaş ortamından kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin, yaşadıkları travma ve kriz durumlarına müdahalede bulunmak, toplumsal ve psikolojik uyum düzeylerine katkı sağlamak ve zorlu yaşam koşullarının üstesinden gelmelerine yardımcı olmak

için psiko-sosyal destek büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede yabancılara ilişkin psikososyal destek hizmetlerinden sorumlu olan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 'Göç, Afet ve Acil Durumlarda Psiko-sosyal Destek Daire Başkanlığı'nı kurarak Suriyeli mültecilere psiko-sosyal destek, rehabilitasyon, sosyal yardım, önleyici ve koruyucu hizmetler sağlamayı amaçlamıştır. Kent merkezleri ve kamp alanlarında 2014-2016 yılları arasında yaklaşık 120 bin mülteciye psiko-sosyal destek hizmeti verilmiştir. Mültecilerin dil sorunlarına çözüm bulmak amacıyla Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği aracılığıyla birçok ilde tercüman alımları yapılmıştır. Türk Kızılay'ı tarafından 2015 yılında ilk olarak Şanlıurfa'da, devamında ise 16 kentte kurulan Toplum Merkezi ile hem yerel halk hem de sığınmacı nüfus içinde zarar görebilir birey ve toplulukların iyilik hallerini güçlendirerek, psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden gelişmelerine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Toplum Merkezleri tarafından koruma, sağlık ve psikososyal destek, sosyal uyum, aile bağlarının yeniden tesisi ve geçim kaynaklarını geliştirme hizmetleri verilmektedir (Kamu Denetçiliği Kurumu, 2018).

Konya'da Suriyeli Mülteciler ve Yaşam Koşulları

Türkiye'de Suriyelilerin en çok barındığı şehirler arasında dokuzuncu sırada yer alan Konya, son resmi verilere göre 115.568 Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Bu mülteci sayısı Konya nüfusunun %5,1'ine karşılık gelmektedir. Ayrıca Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin %3,2'si Konya'da yaşamını sürdürmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Suriyeli mültecilerin büyük bir kısmı Konya'yı dindar bir şehir olduğu tercih ettiğini belirtmektedir. Mültecilerin Konya'da yakınlarının bulunması ve iş imkanlarının fazla olması da yerleşmek için tercih edilmesinde diğer etkenlerdir (Topcuoğlu, Özensel ve Koyuncu, 2015). Ayrıca Konya'da sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik çalışmalar yürüten birçok sivil toplum kuruluşunun olması, Suriyeli mültecileri Konya'ya çeken faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir (Alptekin, Akarçay- Ulutaş, Ustabaşı- Gündüz, 2018). Her ne kadar Konya halkı Suriyelilerin kendi ülkelerine geri dönmeyeceklerini ve Avrupa'ya gitmek istedikleri için geçişlerinin serbest bırakılması gerektiğini düşünse de (Örselli ve Bilici, 2018a). Konya'da yaşayan Suriyelilerin büyük bir kısmı Suriye'de savaş sona erdiği ve ülke güvenli bir yer haline dönüştüğü takdirde vatanlarına dönmek istediğini belirtmektedir. Suriye'ye dönmek

istemeyenler ise Türkiye'yi güvenli bir ülke olarak görmekte ve burada zorluklarla kurduğu yaşamlarını tekrar bırakmak istememektedir (Koyuncu, 2018). Ayrıca Konya'daki mültecilerin birçoğu Avrupa ülkeleri mültecilere kapılarını açsa dahi gitmeyeceğini, çünkü Türkiye'nin güvenli bir İslam ülkesi olduğunu belirtmektedir (Topcuoğlu, Özensel ve Koyuncu, 2015).

Konya'da yaşayan Suriyeli mültecilerin önemli bir kısmı içerisinde Türkmenlerin de bulunduğu Halep şehriden gelmekle birlikte mülteciler etnik köken, mezhep gibi özellikler bakımından heterojen bir yapı sergilemektedir. Mültecilerin ikamet ettiği mahallere göre farklı toplumsal yapılar oluşturduğu görülmektedir. Örneğin Sahibiata Mahallesi'nde başlayan kentsel dönüşüm ve yerli halkın büyük oranda bölgeyi terk etmesiyle beraber burası, mültecilerin yoğunlaştığı "getto" benzeri bir yaşam alanına dönüşmüştür. Yerli halk bu bölgede toplumsal kurallara uyulmaması, şiddet, taciz, hırsızlık, madde kullanımı gibi suç olaylarının yaşanması nedeniyle mültecilerden rahatsızlık duymaktadır. Konya'da Suriyelilerin yaşadığı mahallelerden biri olan Bosna Hersek Mahallesi'nde ise mültecilerin toplumla daha uyumlu bir yaşam sürdürdüğü belirtilmektedir (Alptekin, Akarçay- Ulutaş, Ustabaşı- Gündüz, 2018).

Türkiye'nin birçok bölgesi için geçerli olan mülteci sorunları Konya'da da göze çarpmaktadır. Mülteciler kiralık ev bulmakta zorlandığı için kentsel dönüşüm sebebiyle boşaltılan binalara, iş merkezlerine, harabe binalara yerleşmişlerdir. Kiralık ev bulanların birçoğu ise rutubetli, gerekli ev eşyası ve hijyen koşulları bulunmayan evlerde, ederinden yüksek fiyatlarla birden fazla aile bir arada yaşamaktadır (Alptekin, Akarçay- Ulutaş, Ustabaşı- Gündüz, 2018). Konya'da yaşayan mülteci kadınlar beslenme ve giyim konusundaki ihtiyaçlarını halkın yardımı ile asgari düzeyde karşılayabildiklerini, ancak en çok barınma konusunda sıkıntı çektiklerini belirtmektedir (Küçükşen, 2017). Barınma konusundaki sıkıntılardan kaynaklı Konya'daki Suriyeliler sıklıkla adres değiştirmekte, adres değişikliklerini bildirmemeleri sonucunda temel hizmetlerden yararlanmalarında aksaklıklar yaşanmaktadır (Alptekin, Akarçay- Ulutaş, Ustabaşı- Gündüz, 2017).

Türkiye'nin genelinde Suriyeli mültecilerin istihdamında karşılaşılan ucuz ve kaçak işgücü olarak kullanılma durumu Konya için de geçerlidir. 2018 yılında Konya'da yaklaşık 90 bin Suriyeli mülteci bulunurken, kayıtlı çalışan mülteci sayısı 774 olarak açıklanmıştır. Bu sayı

içerisinde kadın çalışan sayısı yalnızca 33 olup, bunların da büyük bir kısmı eğitim sektöründe istihdam edilmektedir. Erkekler ise genellikle eğitim, bina, imalat ve sanayi sektörlerinde kayıtlı olarak istihdam edilmektedir. Mülteciler daha çok küçük ve orta ölçekli işletmelerde istihdam edilmekte ve beden gücüne dayalı işlerde çalışmaktadır. Konya'da çoğunlukla inşaat, tekstil, ayakkabıcılık, mobilya, döküm gibi işlerde çalışan mültecilerin toplam sayısının yaklaşık 20 bin olduğu düşünülmektedir. Tekstil ve ayakkabılık sektörleri haricinde çoğunlukla erkek çalışanlar kadınlara göre daha fazladır. Bu sektörlerde önemli bir vasıfsız iş gücü açığını dolduran mültecilerin nitelikli olanları birçok durumda yerli halka göre daha fazla ücret kazanabilmektedir. Hemen her sektörde mülteci işçilerde karşılaşılan sorunlar ise mültecilerin çalışma saatlerine uyum sağlamaması, iş kültüründen yoksun olmaları, genel eğitim yetersizliği ve sürekliliğin olmamasıdır (Koraş ve Arıcıoğlu, 2018). Konya'daki mültecilerin önemli bir kısmı kendi uzmanlık alanlarında çalışmadığını ve çalışılan iş yerinin gerektirdiği uzmanlık alanına sahip olmadığını belirtmektedir. Konya'daki Suriyeliler çalışma hayatında sigortasız çalışma, fazla mesai saatleri, Türklere göre daha çok çalışıp daha düşük ücret alma, kapasitesinin altında çalıştırılma gibi konulardan şikayetçidir. Yine de önemli bir kısmı çalıştıkları işlerden kazandığı geliri yeterli görmektedir. Ayrıca Konya'daki Suriyelilerin birçoğu bir Türk ortakla iş kurma düşüncesine sahiptir ancak yeterli sermayesi olmadığı ya da birikimi Suriye'de kaldığı için ve bürokratik zorluklar nedeniyle iş kuramadığını belirtmektedir. (Topcuoğlu, Özensel ve Koyuncu, 2015).

Suriyeliler içerisinde kendi iş yerini kuran ve yatırım yapan birçok iş adamı mülteci de bulunmaktadır. Suriyeli işverenlerin çoğunlukla gıda, içecek veya tütün ağırlıklı perakende ticareti, telekomünikasyon teçhizatı perakende ticareti, holding şirket faaliyetleri, lokanta ve seyyar yemek hizmetleri gibi türlerde işler yürüttüğü görülmektedir. Çoğunluğu erkek olan yatırımcıların daha çok 18-49 yaş aralığında yoğunluk gösterdiği bilinmektedir (Koraş ve Arıcıoğlu, 2018).

Yürütülen bir çalışmada, Konya halkının büyük bir kısmının kentin en önemli sorunu olarak göçmenler ve Suriyeli mültecileri gösterdiği bulunmuştur. Öyle ki Suriyeli mültecileri "savaş ve zulümden kaçan kişiler" olarak tanımlayanlar olduğu gibi, "asayiş ve güvenlik konusunda sorun

yaratılan kişiler", "yük olan kişiler" olarak görenler de bulunmaktadır (Örselli ve Bilici, 2018a; Örselli ve Bilici, 2018b). Benzer şekilde bir başka çalışmada, Suriyeli mültecilerin Konya halkı tarafından toplumsal kabul düzeylerinin düşük olduğu ve yerel halkın Suriyelileri Konya ekonomisi, toplumsal yapısı, güvenliği için zararlı insanlar olarak gördüğü belirtilmektedir. Yine halkın büyük bir kısmı, Suriyeli mülteciler ile ilişkilerinde kendini güven içerisinde hissetmediği, onlar geldikten sonra suç oranlarının arttığını ve özellikle onların yoğun yaşadığı yerlerde suç oranlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir (Navruz, 2015). Oysaki yapılan bir diğer çalışma, Konya halkının büyük bir kısmının Suriyeli mülteciler ile bireysel herhangi bir sorun yaşamadığını göstermektedir. Ancak medyada sıklıkla yer verilen mültecilere yönelik olumsuz haberlerden dolayı kişiler bakış açılarının değiştiğini, mültecilere ilişkin olumsuz bir algılarının oluştuğunu ifade etmektedir (Koçak ve Küçük, 2020). Konya halkı mültecilerle her ne kadar kültür ve yaşam tarzından kaynaklı uyum sorunları yaşasa da Suriyeli mülteciler hakkındaki olumsuz düşüncelere çoğunlukla katılmamaktadır. Hükümetin uyguladığı göç politikasını uygun bulmamakta ve bu politikaların yeniden gözden geçirilerek daha ılımlı çözüm yolları aranması gerektiği düşünülmektedir (Ersoy-Quadır ve Kabaklı- Çimen, 2018).

Konya halkının büyük bir kısmı Suriyeli mültecilere vatandaşlık verilmesine sıcak bakmamaktadır (Örselli ve Bilici, 2018a). Mülteciler ise kayıtlı istihdam edilme, resmi olarak iş yeri açabilme, kendi mesleğini yapabilme gibi yaşam koşullarını iyileştirmeyi sağlayacak gerekçeler ile vatandaşlık talep etmektedir. Mülteciler arasında herkesin Türk vatandaşı olmayı hak ettiğini düşünenlerin yanı sıra, yatırım potansiyeli olan ve eğitilmiş, meslek sahibi kişileri öncelikli gören ya da suça karışanlara ve dilencilere vatandaşlık verilmemesi gerektiğini düşünenler de vardır (Koyuncu, 2018)

Suriyeli mülteciler ile ilgili en büyük sorun kültürel farklılıklar ve bunun getirdiği toplumsal uyum problemleridir. Hem Konya halkı hem de Suriyeli mülteciler, yaşam tarzı, kültür ve geleneklerden kaynaklı bir toplumsal uyum problemi yaşadığını kabul etmektedir (Küçükşen, 2017; Navruz, 2015). Konya halkı mültecilerle arkadaşlık, komşuluk ve evlilik ilişkilerine oldukça mesafeli yaklaşmaktadır (Navruz, 2015). Suriyeli kadınlar, Türkçe öğrenenlerin

komşuluk ilişkilerinin kısmen daha gelişmiş olmasına rağmen genellikle Konya halkıyla iletişimlerinin sınırlı olduğunu belirtmektedir (Duğan ve Gürbüz, 2018).

Suriyeli mültecilerin sağlıksız koşullarda barınmaları, temel hijyen maddelerine erişememeleri, yetersiz beslenmeleri ya da doğum oranlarının yüksek olması gibi sebeplerle sağlık kuruluşlarından çok sık faydalandıkları görülmektedir (Alptekin, Akarçay- Ulutaş, Ustabaşı-Gündüz, 2017). Mülteci kadınlar sağlık hizmetlerine erişimde herhangi bir sorun yaşamadıklarını, ihtiyaç duydukları zaman hastaneye, doktora, ilaca ücretsiz ve kolay bir şekilde erişebildiklerini belirtmişlerdir (Küçükşen, 2017). Öyle ki Konya'da Suriyeliler için öncelikle Bab-ı Şifa Merkezleri açılmış ardından ise toplamda dört Göçmen Sağlığı Merkezi hizmete girmiştir. Suriyelilerin yoğun bulunduğu mahallelerde açılan bu merkezlerde Suriyeli personeller hizmet vermektedir (Konya'da Suriyelilere özel Devlet Hastanesi, 2018).

Konya'da belediye hizmetleri incelendiğinde mültecilere yönelik aktif çalışmaların yürütüldüğü görülmektedir. Konya Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Suriyeli mültecilere ilişkin belediye hizmetlerinde Arapça bilen bir tercüman ve sosyal yardımların dağıtımında temel düzeyde Arapça iletişim kurabilen görevli personeller çalışmaktadır. Konya meslek edindirme kursları ve halk eğitim merkezlerinde 2018 yılına kadar yaklaşık 4 bin Suriyeli yetişkine Türkçe dil kursu verilmiştir. Ayrıca bu kurslarda birçok Suriyeli öğrenci Türk ve Suriyeli öğretmenler iş birliği ile karma eğitimden yararlanmaktadır. Belediye bünyesinde var olan Kariyer Merkezi ile üniversite mezunu mültecilere ilişkin bilgiler toplanarak ve ilgili yerlere yönlendirmeler yapılarak nitelikli işgücü istihdamına yönelik çalışmalarda bulunulmuştur. Belediye bünyesinde bulunan Aile ve Kadın Destek Merkezi'nden mülteciler ücretsiz olarak yararlanabilmektedir, ancak bu merkez kapsamında 2018 yılı itibariyle Suriyelilere ilişkin bir faaliyet yürütülmemiştir (Duğan ve Gürbüz, 2018).

Coronavirüs

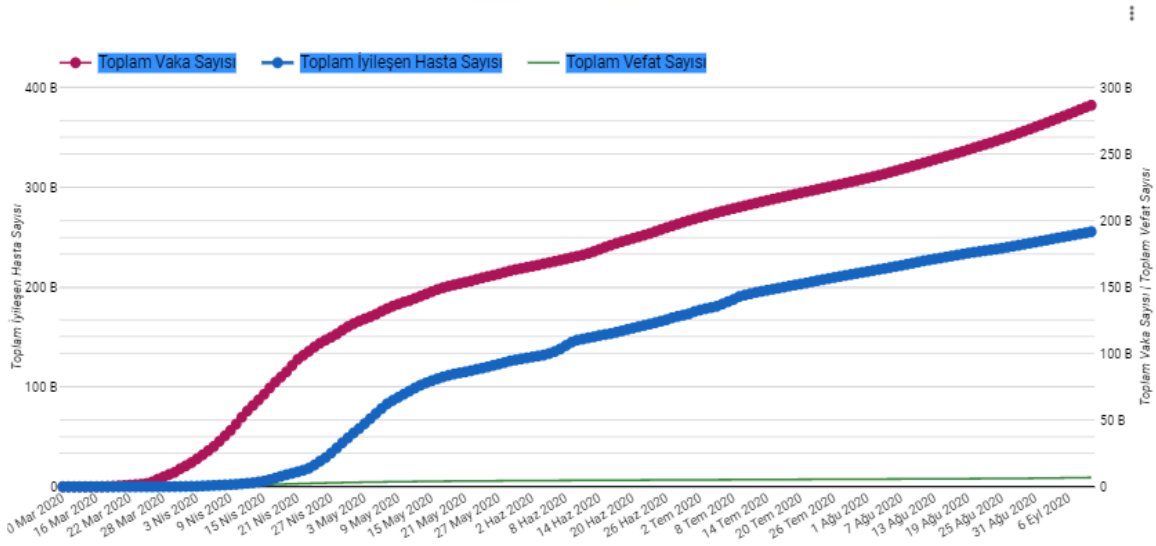
Coronavirüs, insanlarda ya da hayvanlarda hastalığa sebep olan geniş bir virüs ailesine verilen isimdir. Bu virüs, insanlarda soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) gibi daha şiddetli hastalıklara kadar birçok solunum

yolu enfeksiyonuna neden olabilmektedir. Coronavirüs- 19 ise en son keşfedilen coronavirüsün yol açtığı bulaşıcı hastalık olarak açıklanmaktadır (WHO-c).

Coronavirüs-2019 ilk olarak Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan şehrinde 2019 yılı Aralık ayında ateş, öksürük, nefes darlığı gibi belirtilerle bir grup insanda ortaya çıkmış ve yapılan araştırmalar sonucunda 13 Ocak 2020'de tanımlanmıştır (Sağlık Bakanlığı-b). Esas olarak burun ve ağızdan çıkan küçük damlacıklar yoluyla insandan insana bulaşan Coronavirüsün en yaygın belirtileri ateş, kuru öksürük ve halsizliktir. Coronavirüsün rastlanan diğer belirtileri ise eklem ağrıları, ishal baş ağrısı, boğaz ağrısı, tat ve koku kaybı ve ciltte kızarıklığıdır. Coronavirüs her hastada aynı semptomları göstermemekte, kişiden kişiye tanı ve tedavi süreçleri oldukça farklılık göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü, hastalığa yakalanan kişilerin %80'inin hastanede tedaviye ihtiyaç duymadan iyileştiğini belirtirken geri kalanların hastalığı ağır geçirdiğini ve nefes alma güçlükleri yaşadığını ifade etmektedir. Özellikle yaşlılar ve yüksek tansiyon, kalp ve akciğer hastalıkları, diyabet gibi kronik hastalıkları olanların hastalığı daha ciddi bir şekilde geçirdiği belirtilmektedir. Coronavirüs ile mücadelede, hastalığın semptomlarını hafifleten ilaçlar kullanılmakla birlikte henüz hastalığı önlediği ya da iyileştirdiği kesinleşmiş hiçbir ilaç tedavisi bulunmamaktadır (WHO-c).

Virüs Wuhan'dan Hubei eyaletindeki diğer şehirlere, ardından Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer eyaletlerine ve hızlı bir şekilde dünyaya yayılmış ve bu kapsamda 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiştir. Eylül 2020 itibarıyla dünyada 26.763.217 onaylanmış vaka varken 876.616 hastanın virüs nedeniyle hayatını kaybettiği bilinmektedir (WHO-2). Dünyada coronavirüs vakalarının %52'si yaklaşık 14 milyon onaylanmış vaka ile Amerika'da bulunmaktadır. Amerika'nın ardından vaka sayısı en fazla olan bölgeler Güneydoğu Asya ve Avrupa'dır. Avrupa'da yaklaşık 4,5 milyon vaka ve 222 bin ölüm bildirilmiştir. Avrupa ülkeleri arasında en çok vaka sırasıyla Rusya, İspanya, Birleşik Krallık ve Fransa'da görülmüştür. Onaylanmış vaka sayıları arasında 5. sırada bulunan Türkiye'nin %0,02 ölüm oranı ile coronavirüs ile mücadelede diğer Avrupa ülkelerine göre daha olumlu bir tablo çizdiği görülmektedir (WHO-d).

Türkiye'de ilk olarak 10 Mart 2020'de ilk coronavirus vakası açıklanmıştır. Virüs kaynaklı ilk ölüm ise 15 Mart 2020'de gerçekleşmiş ve yaklaşık 15 gün içerisinde virüs tüm Türkiye'ye yayılmıştır. 10 Eylül 2020 itibarıyla Türkiye'de onaylanmış 286.455 vaka, 255.407 iyileşen varken, virüs nedeniyle 6.895 kişi hayatını kaybetmiştir. Mevcut vakalardan 1209 kişi yoğun bakımda tedavi görmektedir (Sağlık Bakanlığı-b).



Kaynak: <https://covid19.tubitak.gov.tr/turkiyede-durum>

Şekil 1.'de Türkiye'de ilk vakanın ortaya çıktığı süreçten bu yana toplam vaka sayısı, iyileşen sayısı ve vefat sayısına yer verilmiştir. Bu doğrultuda son günlerde vaka ve iyileşme sayılarının hızla artarken, vefat sayısının süregelen devam ettiği söylenebilir. Türkiye COVID-19 salgınının ortaya çıktığı ilk günden itibaren birçok önlem almıştır. Virüs çıkan ülkelerle uçuşların durdurulması, yurtdışından gelen kişilere 14 gün karantina uygulaması, uzaktan eğitime geçilmesi, eğlenceli mekanlarının kapatılması, spor müsabakalarının seyircisiz oynanması, kamu ve özele esnek çalışmanın getirilmesi, hafta sonu ve yaş kısıtlaması içeren sokağa çıkma yasakları, seyahat kısıtlamaları bu önlemlerin yalnızca bir kısmıdır.

coronavirüs Süreci ve Suriyeli Mülteciler

Dünyada büyük bir hızla yayılan COVID- 19'a karşı en hassas ve riskli gruplar arasında sayıları yaklaşık 71 milyonu bulan mülteci ve sığınmacı yer almaktadır. Dezavantajlı gruplar içerisinde değerlendirilen göçmenler, birtakım tedbir ve korumaların dışında tehlikelere açık bir halde yaşamlarını sürdürmektedir. Savaş ve zulüm nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanlar bu süreçte, COVID- 19 salgınının yanı sıra yoksulluk salgını riski ile karşı karşıya kalmışlardır. Salgın hastalıkların, yoksul bölgelerde yayılma hızının yüksek olduğu bilinmektedir (Sirkeci, Özerim ve Bilecen, 2020; UNHCR-c). Dolayısıyla Türkiye gibi mültecilere yoğun ev sahipliği yapan ülkeler de coronavirüs sebebiyle önemli bir dönemden geçmektedir.

COVID- 19'un daha çok orta yaş ve yaşlılarda ağır geçirildiği ve ölüm oranlarının bu yaşlarda daha yüksek olduğu düşünüldüğünde, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin genç nüfus ağırlıklı olması bir avantaj olarak görülebilir. Ancak 2016 yılında yürütülen bir çalışmada Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin %34'ünün tütün bağımlısı olduğu, 45-59 ve 60-69 yaşları arasında diyabet yaygınlığının %13 ve %18, aynı yaş aralıklarında ise hipertansiyon yaygınlığının ise %20 ve %39 olduğu bulunmuştur (Balcılar, 2016). Dolayısıyla mültecilerin de kronik hastalıklar, tütün bağımlılığı gibi durumları sebebiyle COVID- 19 ile mücadelede önemli risk grupları olduğu unutulmamalıdır.

COVID- 19 sürecinde başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Türk Kızılay'ı, BM Mülteci Örgütü, Dünya Sağlık Örgütü ve mültecilere yönelik çalışmalar yürüten ulusal sivil toplum kuruluşları, Covid-19 ile ilgili Arapça afiş, broşür ve bilgilendirici videolar yayınlamıştır. Yürütülen bir çalışmada mültecilerin %84'ünün COVID- 19 hakkında bilgi sahibi olduğu ve bilgiye en çok sosyal medya, medya ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla eriştiği bulunmuştur (Relief International, 2020).

Salgın, Türkiye'de ortaya çıktığı ilk andan itibaren mültecileri ekonomik, sosyal, eğitim, sağlık birçok açıdan etkilemiştir. Bu süreçte kayıtlı Suriyeli mülteci ve sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişmelerinde herhangi bir sorunla karşılaşılmazken, düzensiz ve kayıt dışı göçmenlerin COVID- 19 belirtileri taşısa dahi sınır dışı edilme korkusuyla sağlık kuruluşlarına başvurmadağı bilinmektedir (Kirişçi ve Erdoğan, 2020). Pandemi ile beraber mültecilerin sağlık

hizmetlerinden yararlanma oranları %87'den %25'lere kadar düşmüştür. Bu düşüşte virüs kapma korkusu, evde kal uyarıları gibi sebepler etkili olup, mültecilerin %26'sı bu süreçte tedavisini tamamlayamadığı için sağlığının kötüleştiğini, %50'si ise ilaçlarına erişemediğini belirtmektedir (Relief International, 2020).

Salgının sebep olduğu ekonomik gerileme, sosyal alanların kapatılması, sosyal mesafe, seyahat kısıtlamaları, 18 yaş altı ve 65 yaş üstü sokağa çıkma yasakları gibi birçok önlemlerle beraber zirveye çıkmıştır. Mülteciler bu dönemde birçok kişinin yapmayı reddettiği işleri kabul edecek kadar çaresiz kalmışlardır (Kirişçi ve Erdoğan, 2020). Buna rağmen İstanbul, İzmir, Manisa, Gaziantep ve Kilis'te yürütülen bir çalışmada, mültecilerin %87 gibi büyük bir kısmı, ev halkından birinin işini kaybettiğini belirtmiştir. Geçim kaynağını kaybetmenin getirdiği sıkıntılar mültecilerin büyük bir kısmının yiyecek, su, hijyen malzemesi gibi temel ihtiyaçlara erişememesine yol açmıştır (Relief International, 2020). Benzer şekilde bir diğer çalışmada, salgından önce mülteci nüfusunun yalnızca %18'i çalışmıyorken, salgın önlemleri sonrasında iş yerlerinin kapanması, işten çıkarılma gibi sebeplerle %88'inin çalışmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Salgın sürecinde Türkiye'deki mültecilerin fatura ve kira ödemelerinin sektöre uğradığı, gıda ve hijyene erişimlerinin azaldığı ortaya koyulmuştur. Mültecilerin yarısından çoğunun teknolojik yetersizlikler sebebiyle uzaktan eğitimden faydalanamadığı bulunmuştur (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği, 2020).

Geçim sıkıntısı ile baş etmeye çalışan mülteciler evden/işten atılma korkusu yaşamakta, virüs belirtileri gösterecekleri dahi sağlık kuruluşuna gitmeyi geciktirmektedir. Virüs kapması durumunda ise genellikle bu durumu gizleyerek ve karantina kurallarını hiçe sayarak işe devam etmektedir (Pandemi Sürecinde Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Durum). İşten çıkarılan Suriyelilerin yanı sıra özellikle mülteci nüfusunun fazla olduğu yerlerde restoran, kafe, tatlıcı, nargileci gibi küçük işletmeleri bulunan mülteciler de bu süreçte oldukça zarar etmiştir. Salgının ilk aylarında maske gibi temel kurala uymak bile artan maske fiyatlarıyla beraber oldukça zorlayıcı olmuştur (Akay- Ertürk, 2020a)

Mültecilerin hijyen koşullarından uzak ve kalabalık barınma koşulları da virüse yakalanmaya karşı onları daha açık bir hale getirmektedir. Kırsal kesimde ve mevsimlik tarım işçisi olarak

çalışan mülteciler çoğunlukla çadırda sosyal mesafe önlemlerinin mümkün olmadığı koşullarda yaşamaktadır (Akay- Ertürk, 2020a). Mültecilerin toplu olarak yaşadığı geçici barınma merkezlerinde hijyen kiti dağıtımları, personele maske ve eldiven kullanma zorunluluğu, giriş çıkışların sınırlandırılması ve ateş ölçerler kullanılması, ortak kullanım alanlarının kapatılması gibi tedbirler alınmıştır (Pandemi Döneminde Türkiye’de Göçmen ve Mülteciler).

Pandemi sonrasında işini kaybeden ve geçimini sağlamakta zorlanan birçok mültecinin sivil toplum kuruluşlarına yöneldiği belirtilmektedir. Bu süreçte mülteciler öncelikli olarak gıda yardımı istemekte ayrıca hijyen malzemelerine erişmekte zorlandıklarını, teknolojik imkansızlıklar nedeniyle çocuklarının uzaktan eğitime katılamadığını ifade etmektedir (Pandemi Döneminde Türkiye’de Göçmen ve Mülteciler). Ancak COVID- 19 sürecinde, mültecilerin en çok yardıma ihtiyaç duyduğu dönemde, sivil toplum kuruluşları salgın nedeniyle faaliyetlerini durdurmak zorunda kalmıştır. Dolayısıyla mültecilere yönelik çalışan kuruluşlar özellikle sokağa çıkma yasağı durumlarında ya da banka hesabı olmayan kişilere yapılan ekonomik yardımlarda zorluklarla karşılaşmışlardır (Karadağ- Caman vd., 2020). Bu süreçte Suriyeli mülteciler ve Türk halkının dayanışma içinde olduğu görülmektedir. Suriyeli sağlık çalışanları, Gaziantep ilinde belirli bölgelerde ateş ölçümleri yaparak koruyucu sağlık hizmetlerinde rol almışlardır. Şanlıurfa’da Suriyeli mülteciler tıbbi maske üretiminde gönüllü olarak çalışmışlardır (Akay- Ertürk, 2020b).

Suriyelilerin Yeni Normalleşme Öncesi ve Sonrasına İlişkin Yaşadıkları ve Beklentileri

Pandemi sürecinin Dünya Sağlık Örgütü tarafından duyurulması ile birlikte ulusal ve uluslararası düzeyde yeni bir dönem başladı. Ölümün artması, yaygın bir biçimde sağlık tedbirlerinin alınma çabaları ve aşı/ilaç beklentileri bir taraftan yaşam biçiminin değişmesine diğer taraftan salgın dışında farklı sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaya başladı. Bu durum bir taraftan sağlık erişiminin sorunlu bir hale gelmesine ve diğer taraftan yaşam biçimlerinin farklılaşmasına neden olmaya başladı.

Sürecin içerisinde unutulmaması gereken bir başka başlık olarak mülteciler oldu. Özellikle birlikte ve sınırlı mekânsal alanlarda yaşama alışkanlıklarının yaygın olarak devam etmesi, farklı sektörlerde beden ağırlıklı işlerde çalışmaları ve dar alanda kalabalık bir biçimde yaşama

alışkanlıkları/zorunlulukları bu süreçte mültecilerin nasıl yaşadığını araştırma alanı haline getirmektedir.

Örneğin; Suriyelilerin bu süreçle ilgili durumuna ilişkin, TAGU Göç ve Uyum Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Murat Erdoğan, "Ben Göç İdaresi Genel Müdürümüzle konuştum. 'Hocam, Sağlık Bakanlığı'ndan verileri tam vermediler ama bana diyorlar ki: Bu Suriyelilerin acaba bir dokunulmazlığı mı var ya da bir direnci mi var bu virüse karşı; çünkü çok fazla vaka gelmiyor.' İl göç müdürlükleri üzerinden gelen verilerde çok anormal sayılar görülmüyor. Türkiye ortalamasının daha üstünde olması beklenebilir, ama burada hakikaten garip bir durum var. Tek avantajları var; genç nüfus olmaları. Belki genç oldukları için dirençli olabilirler. Çok büyük ihtimalle ayakta geçiriyorlar. Hastane kayıtlarından alıyoruz ya her şeyi. Ama özellikle bu dönemde bütün mültecilerin ve Suriyelilerin de hastanelere gitmekten çekindiklerini biliyoruz. Yani belki vaka sayıları bilinenin de üstünde ama gitmiyorlar."(<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/meclis-yanit-ariyor-multeciye-virus-az-mi-bulasiyor-41673206>)

Virüsü bulaştırmada Suriyelilerin bir kaynak olduğu iddiası (Göç Dergisi - Cilt 7 Sayı 2 (2020): Özel Sayı: Göç, Sağlık, Pandemi)

Sayısı arttırılabilecek çok sayıda örnekler, birlikte yaşadığımız mültecilerin aslında ne ile karşı karşıya kaldıklarını ya da ev sahipleri için onlara dair bilgilerin ne olduğunu belirsiz kılmaktadır.

Bu bağlamda geçici koruma altındaki Suriyeli mülteciler ile ilgili bir araştırma yürütülmüştür. Araştırmanın amacı; Türkiye'deki en çok mülteci barındıran 10 ilden birisi olan Konya'daki geçici koruma altındaki Suriyeli mültecilerin yaşanan pandemi sürecini nasıl karşıladıkları ve çevre ile olan ilişkilerini nasıl düzenlediklerini anlamaktır.

Bu amaçla sahadaki araştırma/anket, INOCON Araştırma şirketi eliyle yürütülmüş olup, şehrin farklı yerleşim yerlerinde yaşayan geçici koruma altındaki 500 Suriyeli mülteci ile yüz yüze görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Yaşayanların sayıları değişkenlik arz etmekle birlikte, 110.000 Geçici Mültecinin %95 güven düzeyi ve 0,05 güven aralığındaki örneklem sayısı

383 olmakla birlikte, 511 kişi üzerinde çalışma yapılmış ve çalışmanın yşrştşlmesinde gerekli olduğu takdirde tercşman desteği sağlanmıştır. KGTş BAP tarafından desteklenen bu çalışmanı analizleri ve değerlendirilmesi ise proje ekibi tarafından yşrştşlmşştir.



Saha Araştırması ve Analizi

Çalışmadaki 62 soruluk anket formu kullanılmıştır. İlk kısımda yer alan sorular soru tanımlamaya yönelik olup, ilk 23 soru demografik, yerleşim ve uyum ile ilgilidir. Kalan 30 soru/tablo ise pandemi ile ilgili durumu tespit eden tanımlayıcı analizleri içermekte, kalanlar ise pandemi sürecinin yönetilmesine ilişkin kaygı düzeylerini açıklamaktadır.

Tablo 1- Lütfen cinsiyetinizi belirtir misiniz?

	Frekans	Oran
Erkek	420	82,2
Kadın	91	17,8
Toplam	511	100,0

Araştırmaya katılanların cinsiyet dağılımını incelediğimizde %82,2'si erkek ve %17,8'i bayandır. Anket sürecinde diğer anketlerde de olduğu gibi kadın katılımı kültürel nedenlerle düşük görülmektedir.

Tablo 2- Lütfen yaşınızı belirtir misiniz?

	Frekans	Oran
18 ve Altı	17	3,3
19 - 25	137	26,9
26 - 35	207	40,7
36 - 45	116	22,8
46 - 64	22	4,3
65 ve üzeri	10	2,0
Toplam	509	100,0

Araştırmaya katılanların yaş dağılımını incelediğimizde %40,7'si 26-35, %26,9'u 19-25, %22,8'i 36-45, %4,3'ü 46-62, %3,3'ü 18 ve altı ve %2'si 65 ve üzeri yaş gurubundadırlar. Araştırmaya katılanların önemli bir kısmı aktif nüfusu temsil eden yaş gurubu aralığındadır.

Tablo 3- Lütfen medeni durumunuzu belirtiniz?

	Frekans	Oran
Evli	323	63,7
Dul / Ayrı yaşıyor / Boşanmış	17	3,4
Bekar	167	32,9
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanların medeni durumları incelendiğinde %63,7'si evli, %32,9'u bekar ve %3,4'ü Dul / Ayrı yaşıyor / Boşanmış olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4- Evli iseniz kaç eşiniz bulunmaktadır?

	Frekans	Oran
1	215	89,6
2	8	3,3
3	11	4,6
4	6	2,5
Toplam	240	100,0

Araştırmaya katılanların evlilik sayıları incelendiğinde %89,6'sı 1, %4,6'sı 3, %3,3'ü 2 ve %2,5'i 4 evli olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 5- Lütfen hane gelir düzeyinizi belirtiniz? (Toplam Hane Geliri)

	Frekans	Oran
0 – 750	70	14,2
751 – 1.500	155	31,4
1.501 – 3.000	223	45,1
3.001 – 6.000	38	7,7
6.001 ve üzeri	8	1,6
Toplam	494	100,0

Araştırmaya katılanların hane gelirleri incelendiğinde %45,1'i 751 – 1.500, %31,4'ü 751 – 1.500, %14,2'si 0 – 750, %7,7'si 3.001 – 6.000 ve %1,6'sı 6.001 ve üzeri olduğunu belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere araştırmaya katılanların önemli bir kısmı yani yaklaşık %90 'ı aylık 3.000-TL.nin altında gelire sahiptir. Bu da yaşam koşulları hakkında ekonomik durumlarına ilişkin oldukça açık ve bir o kadarda kaygı verici bir durum olarak çıkmaktadır.

Tablo 6- Lütfen eğitim düzeyiniz belirtiniz?

	Frekans	Oran
Okur yazar değil	21	4,2
İlkokul mezunuyum	52	10,4
Ortaokul mezunuyum	132	26,3
Lise mezunuyum	155	30,9
Ön lisans mezunuyum (2 Yıllık)	46	9,2
Lisans (4 Yıllık)	88	17,6
Yüksek Lisans mezunuyum	6	1,2
Doktora ve üstü mezunuyum	1	0,2
Toplam	501	100,0

Araştırmaya katılanların eğitim düzeyleri incelendiğinde %30,9'u Lise mezunu, %26,3'ü Ortaokul mezunu, %17,6'sı Lisans mezunu, %10,4'ü İlkokul mezunu, %9,2'si Ön lisans mezunu, %4,2'si Okur yazar değil, %1,2'si Yüksek lisans mezunu ve %0,2'si Doktora ve üstü mezunu olduğunu belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere okuryazarlık durumunun %96 olduğu, %60'a yakınının ise lise ve sonrası eğitime sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7- Evde yaşayanlardan eve geliren kaç kişi bulunmaktadır?

	Frekans	Oran
1	312	63,4
2	94	19,1
3	43	8,7
4	12	2,4

5 ve üzeri	31	6,3
Toplam	492	100,0

Araştırmaya katılanların eve gelir getiren kişi sayısı incelendiğinde %63,4'ü 1 kişi, %19,1'i 2 kişi, %8,7'si 3 kişi, %6,3'ü 5 ve üzeri kişi ve %2,4'ü 4 kişi olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum zannedilenin aksine çoklu çalışan olduğu durumunun aksine önemli bir kısmını tek kişilik çalışan üzerinden yaşam süren aileler olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8- Aylık ortalama geliriniz ailenizin geçimi için yeterli midir?

	Frekans	Oran
Evet	123	25,6
Hayır	357	74,4
Toplam	480	100,0

Araştırmaya katılanların aylık ortalama gelirlerinin aile geçimleri için yeterli olup olmadığı incelendiğinde %74,4'ü hayır ve %25,6'sı evet cevabını vermişlerdir. Yukarıda belirtilen gelir dilimlemesinde de açıkça görüleceği üzere yetersiz geçim standartlarının olduğu açıktır.

Tablo 9- Kaç yıldır Türkiye'de yaşıyorsunuz?

	Frekans	Oran
1-2	41	8,1
3-4	146	28,7
5-6	229	45,0
7-8	87	17,1
9 ve Üzeri	6	1,2
Toplam	509	100,0

Araştırmaya katılanların kaç yıldır Türkiye'de yaşadıklarını sorduğumuzda %45'i 5-6 yıl, %28,7'si 3-4 yıl, %17,1'i 7-8 yıl, %8,1'i 1-2 yıl ve %1,2'si 9 yıl ve üzeri cevabını vermişlerdir. Bir diğer ifade ile ankete katılanların büyük çoğunluğu (%64 civarı) en az 5 yıldır Türkiye'de yaşamaktadır.

Tablo 10- Çalışma şekliniz nasıl?

	Frekans	Oran
Günlük	107	23,9
Tam zamanlı (sürekli)	180	40,3
Tam zamanlı çalışıyordum işimi kaybettim	160	35,8
Toplam	447	100,0

Araştırmaya katılanlara çalışma şekillerini sorduğumuzda %40,3'ü tam zamanlı, %23,9'u günlük çalıştığını belirtmiştir. Çalışanların %35,8'i tam zamanlı çalışken Covid veya başka bir gerekçe ile işini kaybetmiştir. Bu da gelir kaybı ile birlikte toplumsal açıdan sorun teşkil edecek bir nokta olarak görülebilir. Nitekim %24'ünün günlük işlerde çalışması yani iş kaybı yüksek risk grubunda yer alması ile birlikte büyük bir kesimin işsizlik yaşamı sürdürmesi sorunun büyümesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Tablo 11- Suriye'deki mesleğiniz neydi?

	Frekans	Oran
Ev Hanımı	53	11,0
İşçi	128	26,6
Memur	35	7,3
Öğretmen	36	7,5
Esnaf	30	6,2
Çiftçi	46	9,5
Emekli	2	0,4
İş adamı/Sanayici	19	3,9
Diğer	28	5,8
Öğrenci	105	21,8
Toplam	482	100,0

Araştırmaya katılanlara Suriye'deki meslekleri sorulduğunda, %26,6'sı işçi, %21,8'i öğrenci, %11', ev hanımı, %9,5'i çiftçi, %7,5'i öğretmen, %7,3'ü memur, %6,2'si esnaf ve 3,9'u iş adamı olduklarını belirtmişlerdir. Bu dağılımda işçi ve öğrencilerin dağılımda daha öne çıkan gruplar olduğu anlaşılmaktadır Bu durum Türkiye'deki yaşam için de varlığını sürdürmektedir.

Tablo 12- Türkiye'deki mesleğiniz nedir?

	Frekans	Oran
Ev Hanımı	53	10,8
İşçi	272	55,5
Memur	11	2,2
Öğretmen	10	2,0
Esnaf	27	5,5
Çiftçi	3	0,6
Emekli	5	1,0
İş adamı/Sanayici	19	3,9
Diğer	38	7,8
Öğrenci	52	10,6
Toplam	490	100,0

Araştırmaya katılanlara Türkiye'deki meslekleri sorulduğunda, %55,5'i işçi, %10,8'i ev hanımı, %10,6'sı öğrenci, %5,5'i esnaf ve %3,9'u iş adamı cevabını vermişlerdir.

Tablo 13- Türkiye'deki işinizden ne derece memnun musunuz?

	Frekans	Oran
Hiç memnun değilim	57	12,0
Memnun değilim	110	23,2
Ne memnunum ne memnun değilim	115	24,2
Memnunum	175	36,8
Çok memnunum	18	3,8

Toplam	475	100,0
--------	-----	-------

Araştırmaya katılanlara Türkiye’de işlerinden ne derece menün oldukları sorulduğunda %36,8’i memnun, %24,2’si ne memnun ne memnun değilim, %23,2’si memnun değilim, %12’si hiç memnun değilim ve %3i8’i çok memnunun şeklinde cevap vermişlerdir. Daha iyi bir iş olsa geçeceklerin oranının % 24 olması memnuniyetsizlik oranını 79’a kadar çıkarmaktadır.

Tablo 14- Türkiye’de ekonomik sorunlar baş gösterdiğinden beri Suriyelilere karşı tavırlarda bir değişme fark ediyor musunuz?

	Frekans	Oran
Değişme yok	188	38,7
Olumsuz tavırlarda artış var	291	59,9
Diğer...	7	1,4
Toplam	486	100,0

Araştırmaya katılanlara Türkiye’de ekonomik sorunlar baş gösterdiğinden beri Suriyelilere karşı tavırlarda bir değişme fark ediyor musunuz? şeklinde sorduğumuzda %59,9’u artış var ve %38,7’si değişme yok şeklinde cevap vermişlerdir. Olumsuz tavırdaki belirgin artış ve yukarıda sözü edilen yaşam koşullarındaki kötüleşme önemli bir sıkışma göstergesidir.

Tablo 15- Konya’da yaşamamış olsaydınız nerde yaşardınız?

	Frekans	Oran
ABD	1	0,24
Adana	4	0,97
Aksaray	1	0,24
Alanya	1	0,24
Almanya	2	0,48
Ankara	10	2,42
Antakya	1	0,24
Antalya	10	2,42

Sudi Arabistan	2	0,48
Avrupa	12	2,91
Bursa	13	3,15
Denizli	1	0,24
Dubai	1	0,24
Gaziantep	27	6,54
Hatay	33	7,99
İngiltere	1	0,24
İskenderun	1	0,24
İstanbul	167	40,44
İsveç	3	0,73
İzmir	14	3,39
Kütahya	1	0,24
Katar	1	0,24
Kayseri	2	0,48
Konya	57	13,80
Malatya	1	0,24
Mersin	12	2,91
Rize	1	0,24
Suriye	25	6,05
Trabzon	5	1,21
Urfa	3	0,73
Toplam	413	100

Araştırmaya katılanlara Konya'da yaşamamış olsaydınız nerede yaşardınız şeklinde sorduğumuzda %40,44'ü İstanbul, %13,8'i yine Konya, %7,99'u Hatay, %6,54'ü Gaziantep, %6,05'i Suriye, %3,39'u İzmir ve %2,42'si Ankara ve Antalya cevabını vermişlerdir. Dağılımın içerisinde Türkiye'nin belirgin bir biçimde ağırlık taşıdığı ve İstanbul'un hala çok cazip görüldüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 16- Hanenizde en az temel düzeyde Türkçeyi bilen birisi var mıdır?

	Frekans	Oran
Evet	426	84,5
Hayır	78	15,5
Toplam	504	100,0

Araştırmaya katılanlara, Hanenizde en az temel Türkçeyi bilen birisi var mı? şeklinde sorduğumuzda %84,5'i evet ve %15,5'i hayır cevabını vermişlerdir. Yerleşim ve uyum açısından önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Tablo 17- Türkçe biliyor musunuz?

	Frekans	Oran
Hiç bilmiyorum	41	8,1
Biraz anlıyorum	103	20,2
Biraz biliyorum	162	31,8
Biliyorum	144	28,3
İyi biliyorum	59	11,6
Toplam	509	100,0

Araştırmaya katılanlara, Türkçe biliyor musunuz? şeklinde sorduğumuzda %31,8'i biraz biliyorum, %28,3'ü biliyorum, %20,2'si biraz anlıyorum, %11,6'sı iyi biliyorum ve %8,1'i hiç bilmiyorum cevabını vermişlerdir. Ankete katılanların %80'i Türkçe konusunda olumlu bulguya sahiptir ve yine yerleşim/uyum açısından önemlidir.

Tablo 18- Türkiye'de kiminle birlikte yaşıyorsunuz?

	Frekans	Oran
Tek başıma	21	4,2
Karı-koca	27	5,3
Karı-Koca ve çocuklar	228	45,1
Geniş Aile	103	20,4

Arkadaşlar	63	12,5
Akrabalar (kuzenler vs)	19	3,8
Birden fazla aile beraber	36	7,1
Diğer	9	1,8
Toplam	506	100,0

Araştırmaya katılanlara, “Türkiye’de kiminle birlikte yaşıyorsunuz?” şeklinde sorduğumuzda %45,1’i Karı-Koca ve çocuklar, %20,4’ü Geniş Aile, %12,5’i Arkadaşlar, %7,1’i Birden fazla aile beraber, %5,3’ü Karı-koca, %4,2’si Tek başıma ve %3,8’i Akrabalar (kuzenler vs) cevabı vermişlerdir. Suriyeli mülteciler açısından aile önemlidir ki bu da göçün kalabalık bir biçimde yapıldığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra aile ile birlikte yaşam sürdürmek kalıcılık ve uyum açısından önemli bir göstergedir.

Tablo 19- Evde kaç kişisiniz?

	Frekans	Oran
1	13	3,3
2	26	6,7
3	39	10,0
4	62	15,9
5	57	14,7
6	75	19,3
7	40	10,3
8	27	6,9
9	21	5,4
10	14	3,6
11	1	0,3
12	3	0,8
13	4	1,0
14	3	0,8
15	2	0,5

17	1	0,3
20	1	0,3
Toplam	389	100,0

Araştırmaya katılanlara, evde kaç kişi yaşadıklarını sorduğumuzda %19,3'ü 6, %15,9'u 4, %14,7'si 5, %10,3'ü 7, %10'u 3, %6,9'u 8, %6,7'si 2 ve %5,4'ü 9 kişi cevabını vermişlerdir. Kalabalık ya da geniş ailenin yanı sıra zorunluluktan dolayı birkaç ailenin birlikte yaşamı özellikle göçün ilk döneminde karşılaşılan güçlüklerden birisidir.

Tablo 20- En çok takip ettiğiniz haber kaynağı nedir?

	Frekans	Oran
İnternet	379	83,48
Televizyon	70	15,42
Radyo	5	1,10
Total	454	100

Araştırmaya katılanlara, en çok takip ettikleri haber kaynaklarını sorduğumuzda %83,48'i internet, %15,42'si televizyon ve %1,10'u radyo şeklinde cevap vermişlerdir. Bu durum doğal olarak cep telefonu yaygınlığını da hatırlatmaktadır.

Tablo 21- Türkiye'de yaşamaktan mutluyum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	42	8,3
Katılmıyorum	87	17,2
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	162	32,0
Katılıyorum	178	35,2
Kesinlikle katılıyorum	37	7,3
Toplam	506	100,0

Bu soru yerleşim ve uyum açısından son derece açık ve net bir sorudur. %42,5 lik bir kesim mutlu olduğunu, %25,5 ise mutsuz olduğunu belirtmektedir. Ancak bu değerlendirme içerisinde özellikle hala kararsız olan %32 oldukça dikkat çekicidir ve anlamlıdır.

Tablo 22- Bulduğum şehirde yaşamaktan mutluyum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	45	8,9
Katılmıyorum	112	22,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	120	23,6
Katılıyorum	186	36,6
Kesinlikle katılıyorum	45	8,9
Toplam	508	100,0

Araştırmaya katılanlara, Bulduğum şehirde yaşamaktan mutluyum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %8,9'u Kesinlikle Katılmıyorum, %22'si Katılmıyorum, %23,6'sı Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %36,6'sı Katılıyorum ve %8,9'u Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bu sonuçlar mutluluk ile ilgili ülkeye ait yargılarla paralellik göstermektedir.

Tablo 23- Şartlar düzelirse Suriye'ye geri dönerim.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	76	15,0
Katılmıyorum	97	19,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	92	18,1
Katılıyorum	134	26,4
Kesinlikle katılıyorum	108	21,3
Toplam	507	100,0

Konya'daki Suriyeli mültecilerin %47,7'sini geri dönüş arzusunda olması ve %18'1'nin de kararsızlık yaşaması yerleşim ve uyum konusundaki bir diğer önemli göstergedir. Araştırmaya

katılanlara, Şartlar düzelirse Suriye'ye geri dönerim görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %15'i Kesinlikle Katılmıyorum, %19,1'i Katılmıyorum, %18,1'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %26,4'ü Katılıyorum ve %21,3'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Bundan sonraki değerlendirmeler, COVID 19/Pandemi sürecini kapsamaktadır.

Tablo 24- Covid 19 nedeniyle yakınlarınızdan hastalanan birisi var mıdır?

	Frekans	Oran
Evet	40	8,0
Hayır	459	92,0
Toplam	499	100,0

Araştırmaya katılanların Covid-19 hastalığına yakalanan yakınları var mı? diye sorduğumuzda %92'si hayır ve %8'i evet cevabını vermişlerdir. Görüldüğü üzere hastalığın varlığı oldukça düşük düzeydedir.

Tablo 25- Kronik hastalığınız var mı?

	Frekans	Oran
Evet	89	17,7
Hayır	415	82,3
Toplam	504	100,0

Araştırmaya katılanların katılanlara kronik hastalıklarının olup olmadığını sorduğumuzda %82,3'ü bir kronik hastalığının olmadığını ve %17,7'si bir kronik hastalığının olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılanların genel sağlık durumlarının iyi olduğunu söylemek yanıltıcı olmayacaktır.

Tablo 26- Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?

	Frekans	Oran
Evet	228	45,9
Hayır	269	54,1
Toplam	497	100,0

Pandeminin en çok tartışılan konularında birisi evde kalın çağrısı olup, yayılımı ve bulaşı önlemek için son derece gerekli olan bu çağrı karşısında katılımcılar ekonomik ve sosyal nedenleri gerekçe göstererek %54 oranında hayır demektedirler. %45'9'u ise önemli bir oranda evet cevabı vermektedir.

Tablo 27- Coronavirüs döneminde sağlık hizmetlerine erişiminizde sorun yaşadınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	150	30,2
Hayır	347	69,8
Toplam	497	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs döneminde sağlık hizmetlerine erişiminizde sorun yaşadınız mı? şeklinde sorduğumuzda %69,8'i hayır ve %30,2'si evet cevabını vermişlerdir.

Tablo 28- Coronavirüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu?

	Frekans	Oran
Evet	316	64,4
Hayır	175	35,6
Toplam	491	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu? şeklinde sorduğumuzda %64,4'ü evet ve %35,6'sı hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 29- Coronavirüs sürecinde eğer hastalandıysanız nereye başvurduunuz?

	Frekans	Oran
Sağlık ocağına	108	21,6
Devlet hastanesine	325	65,1
Tıp Fakültesine	23	4,6
Özel Doktora	39	7,8
Diğer	4	0,8
Toplam	499	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs sürecinde hastalandıklarında nereye başvurularını sorduğumuzda %65,1'i devlet hastanesine, %21,6'sı sağlık ocağına, %7,8'i özel doktora ve %4,6'sı tıp fakültesine başvurduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 30- Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırdınız diye bir tepki aldınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	120	24,4
Hayır	371	75,6
Toplam	491	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırdınız diye bir tepki aldınız mı? şeklinde sorduğumuzda %75,5'i hayır ve %24,4'ü evet cevabı vermişlerdir.

Tablo 31- Coronavirüs nedeni ile işinizi kaybettiniz mi?

	Frekans	Oran
Evet	251	55,5
Hayır	201	44,5
Toplam	452	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs nedeni ile işinizi kaybettiniz mi? şeklinde sorduğumuzda %55,5'i evet ve 44,5'i hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 32- Suriye'deki coronavirüs süreci hakkında bilginiz var mı?

	Frekans	Oran
Evet	54	10,7
Hayır	453	89,3
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara Suriye'deki Coronavirüs sürecinde bilginiz var mı? diye sorduğumuza %89,3'ü hayır ve %10,93 evet şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 33- Coronavirüs sürecinde almış olduğunuz tedbirler nelerdir?

	Frekans	Oran
Hijyen tedbirleri	245	29,88
Evden Çıkmamak	283	34,51
Mesafe tedbirleri	226	27,56
Diğer	66	8,05
Toplam		100

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs sürecinde almış olduğunuz tedbirler nelerdir? şeklinde sorduğumuzda %34,51'i evden çıkmamak, %29,88'i hijyen tedbirleri almak ve %27'56'sı mesafe tedbirleri almak cevabını vermişlerdir.

Tablo 34- Coronavirüs döneminde kira, elektrik, su vb ödemelerde zorlandınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	318	64,6
Hayır	174	35,4
Toplam	492	100,0

Araştırmaya katılanlara Corona virüs döneminde kira, elektrik, su vb ödemelerde zorlandınız mı? şeklinde sorduğumuzda %64,5'sı evet ve %35,4'ü hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 35- Coronavirüs sürecinde devletten yardım aldınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	69	14,1
Hayır	421	85,9
Toplam	490	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs sürecinde devletten yardım aldınız mı? şeklinde sorduğumuzda %85,9'u hayır ve %14,1'i evet cevabını vermişlerdir.

Tablo 36- Coronavirüs sürecinde gelişmelerden yeterince haberiniz oldu mu?

	Frekans	Oran
Evet	410	84,4
Hayır	76	15,6
Toplam	486	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs sürecinde gelişmelerden yeterince haberiniz oldu mu? şeklinde sorduğumuzda %84,4'ü evet ve %15,6'sı hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 37- Coronavirüs süreci ile ilgili en çok nerden haber aldınız?

	Frekans	Oran
Televizyon	63	12,9
İnternet	186	38,1
Sosyal medya	204	41,8
Whatsapp grupları	12	2,5
Çevremdeki hemşerilerimden	18	3,7
Bilgilendirme dokümanlarından	1	0,2
Gazete	3	0,6
Diğer	1	0,2
Toplam	488	100,0

Araştırmaya katılanlara Coronavirüs süreci ile ilgili en çok nerden haber aldınız? Şeklinde sorduğumuzda %41,8'i sosyal medya, %38,1'i internet, %12,9'u televizyon, %3,7'si çevremdeki hemşerilerimden ve %2,5'i whatsapp grupları şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 38- Coronavirüs döneminde çocuklarınızın eğitiminde sorun yaşadınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	199	50,4
Hayır	196	49,6
Toplam	395	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs döneminde çocuklarınızın eğitiminde sorun yaşadınız mı? şeklinde sorduğumuzda %50,4'ü evet ve %49,6'sı hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 39- Evet ise ne tür zorluklar yaşadınız?

	Frekans	Oran
Televizyonumuz yok	56	28,6
İnternet bağlantımız yok	20	10,2
Bilgisayarımız yok	76	38,8
İletişim	27	13,8
Diğer	17	8,7
Toplam	196	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs sürecinde çocukların eğitimlerinde ne tür zorluklar çekildiği sorulduğunda %38,8'i bilgisayarım yok, %28,6'sı televizyonum yok, %13,8'i iletişim ve %10,2'si internetinin olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 40- Coronavirüs sürecinde STK'lardan yardım aldınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	42	8,5
Hayır	454	91,5
Toplam	496	100,0

Araştırmaya katılanlara, Corona virüs sürecinde STK'lardan yardım aldınız mı? şeklinde sorduğumuzda %91,5'i hayır ve %8,5'i evet cevabını vermişlerdir.

Tablo 41- Coronavirüs sürecinde koruyucu ekipman bulabildiniz mi? (Maske, dezenfektan vb.)

	Frekans	Oran
Evet	378	74,9
Hayır	127	25,1

Toplam	505	100,0
--------	-----	-------

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs sürecinde koruyucu ekipman bulabildiniz mi? şeklinde sorduğumuzda %74,9'u evet ve %25,1'i hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 42- Coronavirüs sürecinde komşularınızdan yardım aldınız mı?

	Frekans	Oran
Evet	74	14,9
Hayır	424	85,1
Toplam	498	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs sürecinde komşularınızdan yardım aldınız mı? şeklinde sorduğumuzda %85,1'i hayır ve %14,9'u hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 43- Evinizde internet veya TV gibi iletişim araçları var mıdır?

	Frekans	Oran
Evet	454	90,6
Hayır	47	9,4
Toplam	501	100,0

Araştırmaya katılanlara, İnternet veya TV gibi iletişim araçları var mıdır? Şeklinde sorduğumuzda %90,6'sı evet ve %9,4'ü hayır cevabını vermişlerdir.

Tablo 44- Ailenizin borcu var mıdır?

	Frekans	Oran
Evet	320	62,6
Hayır	189	37,4
Toplam	509	100,0

Araştırmaya katılanlara, Ailenizin Borcu var mıdır? şeklinde sorduğumuzda %62,6'sı evet ve %37,4'ü evet cevabı vermişlerdir.

Tablo 45- Neden borçlandınız?

	Frekans	Oran
Gıda	62	18,0
Faturalar (elektrik, su vb.)	84	24,4
Kira	120	34,9
Sağlık	8	2,3
Diğer	70	20,3
Toplam	344	100,0

Araştırmaya katılanlara, borçlanma nedenlerini sorduğumuzda %34,9'u kira, %24,4'ü faturalar (elektrik, su vb.), %18'i gıda ve %2,3'ü sağlık şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 46- Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	29	5,8
Katılmıyorum	130	25,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	125	24,9
Katılıyorum	179	35,6
Kesinlikle katılıyorum	40	8,0
Toplam	503	100,0

Araştırmaya katılanlara, Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %5,8'i Kesinlikle Katılmıyorum, %25,8'i Katılmıyorum, %24,9'u Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %35,6'sı Katılıyorum ve %8'i Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 47- Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum

	Frekans	Oran
--	----------------	-------------

Kesinlikle Katılmıyorum	36	7,7
Katılmıyorum	154	33,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	97	20,8
Katılıyorum	158	33,8
Kesinlikle katılıyorum	22	4,7
Toplam	467	100,0

Araştırmaya katılanlara, Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşacağım görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %7,7'si Kesinlikle Katılmıyorum, %33'ü Katılmıyorum, %22,8'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %33,8'i Katılıyorum ve %4,7'si Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 48- Suriyeli olduğum için komşulardan olumsuz tavırlarla karşılaşacağım.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	57	11,3
Katılmıyorum	208	41,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	111	21,9
Katılıyorum	110	21,7
Kesinlikle katılıyorum	20	4,0
Toplam	506	100,0

Araştırmaya katılanlara, Suriyeli olduğum için komşulardan olumsuz tavırlarla karşılaşacağım görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %11,3'ü Kesinlikle Katılmıyorum, %41,1'i Katılmıyorum, %21,9'u Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %21,7'si Katılıyorum ve %4'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 49- Suriyeli olduğum için yaşadığım mahallede olumsuz tavırlarla karşılaşacağım

	Frekans	Oran

Kesinlikle Katılmıyorum	53	10,5
Katılmıyorum	219	43,2
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	121	23,9
Katılıyorum	98	19,3
Kesinlikle katılıyorum	16	3,2
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara, Suriyeli olduğum için yaşadığım mahallede olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %10,5'i Kesinlikle Katılmıyorum, %43,2'si Katılmıyorum, %23,9'u Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %19,3'ü Katılıyorum ve %3,2'si Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 50- Suriyeli olduğum için Türklerle alışverişlerimde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	38	7,9
Katılmıyorum	197	41,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	94	19,6
Katılıyorum	132	27,6
Kesinlikle katılıyorum	18	3,8
Toplam	479	100,0

Araştırmaya katılanlara, Suriyeli olduğum için Türklerle alışverişlerimde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %7,9'u Kesinlikle Katılmıyorum, %41,1'i Katılmıyorum, %19,6'sı Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %27,6'sı Katılıyorum ve %3,8'i Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 51- Göç idaresindeki işlerimde görevlilerden olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	33	6,5
Katılmıyorum	108	21,3
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	112	22,1
Katılıyorum	151	29,8
Kesinlikle katılıyorum	103	20,3
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara, Göç idaresindeki işlerimde görevlilerden olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %6,5'i Kesinlikle Katılmıyorum, %21,3'ü Katılmıyorum, %22,1'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %29,8'i Katılıyorum ve %20,3'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 52- Hastanedeki işlerimde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	38	7,6
Katılmıyorum	199	39,6
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	124	24,7
Katılıyorum	110	21,9
Kesinlikle katılıyorum	32	6,4
Toplam	503	100,0

Araştırmaya katılanlara, Hastanedeki işlerimde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %7,6'sı Kesinlikle Katılmıyorum, %39,6'sı Katılmıyorum, %24,7'si Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %21,9'u Katılıyorum ve %6,4'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 53- Yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	37	7,5
Katılmıyorum	104	21,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	275	55,4
Katılıyorum	58	11,7
Kesinlikle katılıyorum	22	4,4
Toplam	496	100,0

Araştırmaya katılanlara, Yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %7,5'i Kesinlikle Katılmıyorum, %21'i Katılmıyorum, %55,4'ü Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %11,7'si Katılıyorum ve %4,4'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 54- Coronavirüsten çok korkuyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	59	11,6
Katılmıyorum	138	27,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	63	12,4
Katılıyorum	204	40,0
Kesinlikle katılıyorum	46	9,0
Toplam	510	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüsten çok korkuyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %11,6'sı Kesinlikle Katılmıyorum, %27,1'i Katılmıyorum, %12,4'ü Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %40'ı Katılıyorum ve %9'u Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 55- Coronavirüs'ü düşünmek beni rahatsız ediyor.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	74	14,6

Katılmıyorum	180	35,5
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	65	12,8
Katılıyorum	156	30,8
Kesinlikle katılıyorum	32	6,3
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs'ü düşünmek beni rahatsız ediyor görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %14,6'sı Kesinlikle Katılmıyorum, %35,5'i Katılmıyorum, %12,8'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %30,8'i Katılıyorum ve %6,3'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 56- Coronavirüs'ü düşündüğümde ellerim terliyor.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	106	21,0
Katılmıyorum	327	64,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	51	10,1
Katılıyorum	17	3,4
Kesinlikle katılıyorum	4	0,8
Toplam	505	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs'ü düşündüğümde ellerim terliyor görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %21'i Kesinlikle Katılmıyorum, %64,8'i Katılmıyorum, %10,1'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %3,4'ü Katılıyorum ve %0,8'i Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 57- Coronavirüs'den dolayı hayatımı kaybetmekten korkuyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	67	13,2

Katılmıyorum	263	51,9
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	61	12,0
Katılıyorum	84	16,6
Kesinlikle katılıyorum	32	6,3
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs' den dolayı hayatımı kaybetmekten korkuyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %13,2'si Kesinlikle Katılmıyorum, %51,9'u Katılmıyorum, %12,'si Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %16,6'sı Katılıyorum ve %6,3'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 58- Sosyal medya ve Televizyonda Coronavirüs ile ilgili haberleri ve hikâyeleri izlerken geriliyor ya da endişeleniyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	69	13,6
Katılmıyorum	261	51,5
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	68	13,4
Katılıyorum	84	16,6
Kesinlikle katılıyorum	25	4,9
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara, Sosyal medya ve Televizyonda coronavirüs ile ilgili haberleri ve hikâyeleri izlerken geriliyor ya da endişeleniyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %13,6'sı Kesinlikle Katılmıyorum, %51,5'i Katılmıyorum, %13,4'ü Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %16,6'sı Katılıyorum ve %4,9'u Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 59- Coronavirüs olmaktan endişe duyduğum için uyuyamıyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	109	21,4

Katılmıyorum	344	67,6
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	47	9,2
Katılıyorum	7	1,4
Kesinlikle katılıyorum	2	0,4
Toplam	509	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs olmaktan endişe duyduğum için uyuyamıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %21,4'ü Kesinlikle Katılmıyorum, %67,6'sı Katılmıyorum, %9,2'si Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %1,4'ü Katılıyorum ve %0,4'ü Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 60- Coronavirüs olmayı düşündüğümde kalp atışım hızlanıyor veya çarpıntı oluyor.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	109	21,5
Katılmıyorum	328	64,7
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	57	11,2
Katılıyorum	12	2,4
Kesinlikle katılıyorum	1	0,2
Toplam	507	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs olmayı düşündüğümde kalp atışım hızlanıyor veya çarpıntı oluyor görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %21,5'i Kesinlikle Katılmıyorum, %64,7'si Katılmıyorum, %11,2'si Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %2,4'ü Katılıyorum ve %0,2'si Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 61- Coronavirüs olma endişesiyle işime motive olamıyorum

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	65	12,9

Katılmıyorum	261	52,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	98	19,5
Katılıyorum	68	13,5
Kesinlikle katılıyorum	10	2,0
Toplam	502	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs olma endişesiyle işime motive olamıyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %12,9'u Kesinlikle Katılmıyorum, %52'si Katılmıyorum, %19,5'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %13,5'i Katılıyorum ve %2'si Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 62- Coronavirüs olursam aileme bulaştıracağımdan çok korkuyorum.

	Frekans	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	25	5,0
Katılmıyorum	75	14,9
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	48	9,5
Katılıyorum	222	44,0
Kesinlikle katılıyorum	135	26,7
Toplam	505	100,0

Araştırmaya katılanlara, Coronavirüs olursam aileme bulaştıracağımdan çok korkuyorum görüşü hakkındaki fikirleri sorulduğunda %5'i Kesinlikle Katılmıyorum, %14,9'u Katılmıyorum, %9,5'i Ne katılıyorum ne katılmıyorum, %44'ü Katılıyorum ve %26,7'si Kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 63- Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?

*** Coronavirüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu? Karşılaştırması**

	Coronavirüs sürecinde	Toplam
--	-----------------------	--------

	eviniz sürekli kalmak için uygun mu?			
	Evet	Hayır		
Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?	Evet	178	47	225
	Hayır	136	123	259
Toplam		314	170	484

Araştırmaya katılanlara “Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?” sorusu sorulduğunda %46,5’i evet cevabını verirken %53,5’i hayır cevabını vermişlerdir.

Evet cevabını verenlerin “Coronavirüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %79,1’i evet cevabını verirken, %20,9’u hayır şeklinde cevap vermişlerdir.

Hayır cevabı verenlerin “Coronavirüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %52,5’i evet cevabını verirken %47,5’i hayır cevabını vermişlerdir.

Tablonun Assymp.Sig. Sütununun anlamlılık değerinin $p = 0,00$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından “Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?” sorusu ile “Corona virüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu?” sorusuna ilişkin öngörüler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 64- Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?

*** Coronavirüs nedeni ile işinizi kaybettiniz mi? Karşılaştırması**

	Corona virüs nedeni ile işinizi kaybettiniz mi?	Toplam

		Evet	Hayır	
Devletin evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?	Evet	96	109	205
	Hayır	150	89	239
Toplam		246	198	444

Araştırmaya katılanlara “Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?” sorusu sorulduğunda %46,2’si evet cevabını verirken %53,8’i hayır cevabını vermişlerdir.

Evet cevabını verenlerin “Coronavirüs nedeni ile işinizi kaybettiniz mi?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %46,8’i evet, %53,2’si hayır şeklinde cevap vermişlerdir.

Hayır cevabı verenlerin “Coronavirüs sürecinde eviniz sürekli kalmak için uygun mu?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %62,8’i evet, %37,2’si hayır cevabını vermişlerdir.

Tablonun Assymp.Sig. Sütununun anlamlılık değerinin $p = 0,00$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından “Evde kalın çağrısını yerine getirecek sosyal ve ekonomik koşullarınız yeterli midir?” sorusu ile “Coronavirüs nedeni ile işinizi kaybettiniz mi?” sorusuna ilişkin öngörüler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 65- Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırışınız diye bir tepki aldınız mı? * Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum. Karşılaştırması

Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.						Toplam
Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum		

Coronavirüs döneminde işinizde ve ya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırdığınız diye bir tepki aldınız mı?	Evet	5	21	32	46	15	119
	Hayır	24	102	90	125	23	364
Toplam		29	123	122	171	38	483

Araştırmaya katılanlara “Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırdığınız diye bir tepki aldınız mı?” sorusu sorulduğunda %24,6’sı evet cevabını verirken %75,4’ü hayır cevabını vermişlerdir.

Evet cevabını verenlerin “Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşyorum.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde %38,7’si katılıyorum, %12,6’sı kesinlikle katılıyorum, %26,9’u ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verirken %17,6’sı katılmıyorum ve %4,2’si kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Hayır cevabı verenlerin “Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşyorum.” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %34,3’ü katılıyorum, %6,3’ü kesinlikle katılıyorum, %24,7’si ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verirken %28’i katılmıyorum ve %6,6’sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablonun Assymp.Sig. Sütununun anlamlılık değerinin $p = 0,044$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından “Corona virüs döneminde işinizde ve ya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırdığınız diye bir tepki aldınız mı?” sorusu ile “C

Suriyeli olduğum için çalıştığım yerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.” sorusuna ilişkin öngörülerindeki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 66- Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırışınız diye bir tepki aldınız mı? * Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum. Karşılaştırması

		Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırışınız diye bir tepki aldınız mı?	Evet	8	18	24	46	10	106
	Hayır	27	132	69	103	11	342
Toplam		35	150	93	149	21	448

Araştırmaya katılanlara “Coronavirüs döneminde işinizde veya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırışınız diye bir tepki aldınız mı?” sorusu sorulduğunda %23,7’si evet cevabını verirken %76,3’ü hayır cevabını vermişlerdir.

Evet cevabını verenlerin “Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde %43,4’ü katılıyorum, %9,4’ü kesinlikle katılıyorum, %22,6’sı ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verirken %17’si katılmıyorum ve %7,5’i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Hayır cevabı verenlerin “Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %30,1’i katılıyorum, %3,2’si kesinlikle katılıyorum, %20,2’si ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verirken %38,6’sı katılmıyorum ve %7,9’u kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablonun Assymp.Sig. Sütununun anlamlılık değerinin $p = 0,00$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından “Corona virüs döneminde işinizde ve ya sosyal hayatınızda siz Suriyelisiniz hastalık bulaştırdığınız diye bir tepki aldınız mı?” sorusu ile “Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.” sorusuna ilişkin öngörüler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Tablo 67- Coronavirüs sürecinde STK’lardan yardım aldınız mı? * Yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum. Karşılaştırması

		Yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.					Toplam
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Coronavirüs sürecinde STK’lardan yardım aldınız mı?	Evet	7	24	8	1	1	41
	Hayır	30	79	257	55	21	442
Toplam		37	103	265	56	22	483

Araştırmaya katılanlara “**Coronavirüs sürecinde STK’lardan yardım aldınız mı?**” sorusu sorulduğunda %8,5’i evet cevabını verirken %91,5’i hayır cevabını vermişlerdir.

Evet cevabını verenlerin “**Yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.**” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde %2,4’ü katılıyorum, %2,4’ü kesinlikle katılıyorum, %19,5’i ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verirken %58,5’i katılmıyorum ve %17,1’i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Hayır cevabı verenlerin “**Suriyeli olduğum için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.**” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde %12,4’ü katılıyorum, %4,8’i kesinlikle katılıyorum, %58,1’i ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verirken %17,9’u katılmıyorum ve %6,8’i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablonun Assymp.Sig. Sütununun anlamlılık değerinin $p = 0,00$ olduğu görülmektedir. Bu değer $p < 0,05$ şartını karşıladığından “**Coronavirüs sürecinde STK’lardan yardım aldınız mı?**” sorusu ile “**Yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşıyorum.**” sorusuna ilişkin öngörüler arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmada coronavirüs sürecinin Suriyeli mültecilerin yaşam koşullarını nasıl etkilediğini incelemek amaçlanmıştır. COVID- 19 süreci, öncelikle ülke bazlı birçok tedbirin alınan ve uygulamaya konulan, ardından aşamalı bir şekilde normalleşme adımlarına geçilen bir süreci kapsamaktadır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar Konya ilinde yaşayan mültecilerin coronavirüs salgınından nasıl etkilediğini ortaya koymakla birlikte, mültecilerin genel yaşam koşullarına da ışık tutmaktadır. Dünyada küresel salgın ilan edilen bir dönemde, bu hastalığın Türkiye’de yaşayan yaklaşık 4 milyon mültecinin yaşamlarına etki etmemesi imkânsız görünmektedir. Dolayısıyla bu etkilerin belirlenmesi, hem mültecilere yönelik iç politikaları düzenlemek hem de Suriyeli mültecilerin yerel halk ile toplumsal uyum düzeylerini artırmak adına oldukça önem taşımaktadır.

Çalışmaya katılan Suriyeli mültecilerin yaş ortalaması, Türkiye genelindeki mülteci nüfusuna benzer bir şekilde genç nüfus ağırlıklıdır. Büyük bir çoğunluğu evli olan mülteciler genellikle bir kişiyle evli olduklarını belirtmişlerdir. Suriyeli mültecilerin neredeyse yarısı hane gelir düzeylerinin 1500-3000 TL aralığında olduğunu ifade etmiştir. Günümüzde asgari ücretin 2.324,70 TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda mültecilerin büyük bir kısmının asgari ücretle ya da asgari ücrete yakın ücretlerle çalıştığı söylenebilir. Mültecilerin üçte biri ise 750-1500 TL aralığında hane gelir düzeyine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Evde genellikle hane gelir düzeyine katkı sağlayan bir kişi olduğunu belirten mültecilerin büyük bir kısmı ortalama gelirlerinin geçimleri için yeterli olmadığını ve kira, faturalar, gıda ihtiyacı gibi giderler gibi sebeplerle ailelerinin borçlu olduğunu belirtmiştir. Mülteciler çoğunlukla çekirdek aileleriyle yaşamakla birlikte, geniş aile ve arkadaşlarla yaşadığını belirten de vardır. Mülteciler genellikle evde 4-6 kişi aralığında kişinin yaşadığını belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan mültecilerin eğitim düzeylerinin çoğunlukla lise, ortaokul ve lisans mezunu olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye genelindeki mültecilere göre, Konya'da çalışmaya katılan mültecilerin eğitim seviyelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Mültecilerin Suriye'deki mesleklerinin genellikle işçi olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan her beş mülteci den biri Suriye'de öğrenci olduğunu belirtirken, her on mülteci den biri Türkiye'de öğrencilik yaptığını belirtmektedir. Öğrencilik oranının yarı yarıya düştüğü göz önünde bulundurulduğunda, Konya'ya göç eden Suriyeli mültecilerin önemli bir oranının eğitimine devam etmediği söylenebilir. Türkiye'deki işinden memnun olmayan Suriyeli mülteci sayısı, memnun olanlara göre daha fazladır. Mültecilerin tamamına yakınının evinde internet, televizyon gibi iletişim araçlarının bulunduğu ve çoğunlukla internet aracılığıyla haber kaynaklarını takip ettikleri görülmektedir.

Çalışmaya katılan mültecilerin büyük bir kısmının 5-6 yıldır Türkiye'de yaşadığı görülmektedir. Dolayısıyla birçoğu kısmı Türkçe bilmekte ve hanelerinde Türkçeyi en az temel düzeyde bilen birisi olduğunu belirtmektedir. Türkiye'de ekonomik sorunlar ortaya çıktığından beri kendilerine yönelik olumsuz tavırlarda artış olduğunu belirten Suriyeli sayısı oldukça fazladır. Mülteciler Konya'da yaşamamış olsalardı en çok İstanbul, Hatay, Gaziantep ve Suriye'de

yaşayacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca mültecilerin büyük bir kısmının Suriye'deki koronavirüs süreci hakkında bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Çalışmaya katılan mültecilerin yarısına yakını Türkiye'de yaşamaktan mutlu olduğunu, daha büyük bir kısmı ise Konya'da yaşamaktan mutlu olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca mültecilerin çoğunluğu şartlar düzeldiği takdirde Suriye'ye dönmek istediklerini belirtmiştir. Benzer şekilde Koyuncu (2018) tarafından yürütülen çalışmada da Konya'daki mültecilerin Suriye'de iç karışıklık sona erdiğinde vatanlarına geri dönmek istedikleri ortaya koyulmuştur. Mülteciler ailelerini, işlerini, evlerini ve her şeyin ötesinde vatanlarını geride bırakmak zorunda kalarak Türkiye'ye sığınan kişilerdir. Türkiye mültecilere her ne kadar misafir bakış açısıyla birçok ülkeye göre daha sıcak bir yaklaşım gösterse de mültecilerin ait oldukları topraklara dönmek istemeleri beklenen bir durumdur.

Suriyeli olduğu için park, toplu taşıma, pazar, çarşı gibi yerlerde, mahallede, komşularla ilişkilerde, Türklerle alışverişlerde, hastanede, yardım derneklerinde olumsuz tavırlarla karşılaşmadığını belirten Suriyeli mülteci sayısı, olumsuz tavırlarla karşılaştığını belirtenlere göre daha fazladır. Ancak çalıştığı yerde ve göç idaresinde olumsuz tavırlarla karşılaştığını belirten Suriyeli mülteci sayısı, olumsuz tavırlarla karşılaşmadığını belirtenlere kıyasla daha fazladır. Mültecilerin en çok sorun yaşadığı alanların başında iş yaşamının geldiği bilinmektedir. Topçuoğlu, Özensel ve Koyuncu (2015) tarafından yapılan çalışmada, Konya'daki mültecilerin büyük bir kısmının kendi uzmanlık alanlarında çalışmadığı ve çalışılan iş yerinin gerektirdiği uzmanlık alanına sahip olmadığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca mültecilerin iş yaşamında sigortasız çalışma, yerel çalışanlara göre fazla mesai ancak düşük ücret, Suriyeli olduğu için mesleğini hakkıyla icra etmesine izin verilmemesi gibi birçok sorundan şikayetçi olması, Suriyeli olduğu için çalışma yaşamında olumsuz tavırlarla karşılaşmasını açıklar niteliktedir.

Suriyeli mültecilerin COVID- 19 sürecinden nasıl etkilendiğini belirlemek üzere yürütülen çalışmada, mültecilerin ekonomik, sağlık, eğitim ve sosyal açılardan yaşam koşulları incelenmiştir. Çalışmaya katılan mültecilerden yalnızca %8'i COVID- 19 nedeniyle yakınlarında hastalanan bir kişi olduğunu belirtmiştir. Mültecilerin büyük bir kısmı COVID- 19 sürecinde

hijyen, mesafe ve evde kalma yönünde tedbirler aldığını ve maske, dezenfektan gibi koruyucu ekipmanlara erişebildiğini ifade etmektedir. Buna rağmen her üç mülteçiden biri, bu süreçte iş ve sosyal hayatında hastalık bulaştırıcı olarak tepki aldığını belirtmektedir. Mültecilerin hastalık bulaştırıcı olarak etiketlenmeleri, kamuoyunda da yankı bulmakta, bazı işverenlerin Suriyeli mültecilere “Siz hastalık bulaştırırsınız, gelmeyin” dedikleri ifade edilmektedir (Pandemi Döneminde Türkiye’de Göçmen ve Mülteciler, 2020). COVID- 19 tüm dünyada, sosyo-ekonomik durum fark etmeksizin insanlara bulaşabilen ve ilerlediğinde ölüme yol açabilen bir hastalıktır. Dolayısıyla Suriyeli mültecilere yönelik "hastalık bulaştırıcı" ibareleri, kamuoyunda mültecilere yönelik ortaya atılan dayanaksız söylemden yalnızca biridir. Kamuoyunda bu tür dayanaksız söylemlerin sıklıkla vurgulanmasının, yerli halk tarafından mültecilere ilişkin önyargı geliştirilmesine ve toplumsal kabulün zedelenmesine yol açtığı söylenebilir.

Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde, COVID- 19 sürecinin Suriyeli mültecileri en çok ekonomik açıdan etkilediği görülmektedir. Çalışmada, mültecilerin yarısından fazlasının COVID- 19 sebebiyle işini kaybettiği ve elektrik, kira, su gibi ödemelerini yapmakta zorlandığı, ayrıca devletin evde kalın çağrısını yerine getirebilmek için gereken sosyal ve ekonomik koşullara sahip olmadığı ortaya koyulmuştur. Mültecilerin büyük bir kısmı COVID- 19 sürecindeki gelişmelerden haberdar olduklarını, bunda en çok sosyal medya, internet ve televizyonun etkili olduğunu belirtmişlerdir. Evinde televizyon, bilgisayar, internet gibi imkanları bulunmayanlar, çocuklarının eğitiminde sorun yaşandığını belirtmektedir. Mülteciler genel olarak pandemi süresince sağlık hizmetlerine erişmede bir sorun yaşamadıklarını ve hastalandıklarında çoğunlukla devlet hastanesi ya da sağlık ocağına başvurduklarını belirtmiştir. Bu süreçte mülteciler arasında devletten, sivil toplum kuruluşlarından ya da komşularından yardım aldığını belirtenler oldukça azdır. Ayrıca çalışmaya katılan mültecilerin yaklaşık %20’si kronik bir rahatsızlığı olduğunu ifade etmiştir. Geçim kaynağını kaybetme, ekonomik zorluklar yaşama, çocukların eğitim sürecinin aksaması, sağlık sektöründe sorun yaşanmaması, coronavirüs ile ilgili güncel gelişmelerden haberdar olabilme gibi sonuçların, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği tarafından Ankara'daki mülteciler üzerinde yürütülen çalışmada da ortaya koyulması, COVID- 19 sürecinde mültecilerin yaşadıklarına ilişkin tutarlı sonuçlar olduğuna işaret etmektedir. Elde edilen bilgiler, her ne kadar mültecilerin

coronavirüs hakkında yeterince bilgi sahibi oldukları tedbirlere dikkat ettikleri gibi olumlu sonuçlar ortaya koysa da aynı zamanda pandemiden kaynaklı ekonomik koşulların uzun süreli devam etmesi durumunda mülteciler üzerinde oldukça ciddi sonuçlar ortaya çıkarabileceğini göstermektedir.

Araştırmada Suriyeli çalışanların % 55'nin işini bu süreçte kaybetmesi ve kamu yardımı alanların oranını % 14 ve STK yardımı alanların %8,5 olması da dikkat çekici bulgular arasındadır. Ekonomik zorluklar görüldüğü üzere önemli bir seviyededir.

Mülteciler arasında coronavirüs olduklarında ailelerine bulaştırmaktan korkanlar ve coronavirüsten korkanlar sayıca fazladır. Mültecilerin daha az bir kısmı, coronavirüsü düşünmekten rahatsız olmakta, coronavirüsten dolayı hayatını kaybetmekten korkmakta, coronavirüs ile ilgili haberleri izlerken gerilmekte ve coronavirüs olma endişesiyle işine motive olamadığını bildirmektedir.

Genel anlamda mültecilerin pandemi sürecinde bilinçli hareket ettikleri, bilgilendirmeye önem verdikleri ve nihayetinde gerekli tedbirleri almayı çalıştıkları görülmektedir. Kurumlarla olan ilişkilerde ise kararsız sayılarını dikkat çekici oranlara sahip olması bu süreçle ilgili uyum ve etkinleşme düzeylerinin sorunlu olduğuna işaret etmektedir. Bunun dışında mahalle ve komşu bulguları ile ilgili olarak Konya'da da birçok şehirde olduğu gibi Suriyeli mültecilerin ağırlıklı olarak aynı yerleşim yerlerinde yaşadıklarını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AFAD. (2016). *Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında*. Erişim Adresi: <https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25332/xfiles/13a->

[Suriyeli Misafirlerimiz Kardes Topraklarında 2016 Turkce .pdf.](#) Erişim Tarihi: 09.09.2020

AFAD. (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması.* Erişim Adresi: [https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25337/xfiles/17a-Turkiye deki Suriyelilerin Demografik Gorunumu Yasam Kosullari ve Gelecek Beklentilerine Yonelik Saha Arastirmasi 2017.pdf](https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/25337/xfiles/17a-Turkiye%20deki%20Suriyelilerin%20Demografik%20Gorunumu%20Yasam%20Kosullari%20ve%20Gelecek%20Beklentilerine%20Yonelik%20Saha%20Arastirmasi%202017.pdf). Erişim Tarihi: 09.09.2020

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2018). *Yabancıların Çalışma İzinleri.* Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/31746/yabanciizin2018.pdf>. Erişim Tarihi: 09.09.2020

Akay- Ertürk, S. (2020a). The effects of coronavirus on Syrian refugees in Turkey. Erişim Adresi: <https://southernresponses.org/2020/04/24/the-effects-of-covid-19-on-syrian-refugees-in-turkey/> Erişim Tarihi: 11.09.2020

Akay- Ertürk, S. (2020b). National and Local Responses to Support Syrian Refugees in Turkey in the times of coronavirus. Erişim Adresi: <https://southernresponses.org/2020/04/24/the-effects-of-covid-19-on-syrian-refugees-in-turkey/> Erişim Tarihi: 11.09.2020

Akpınar, T. (2010). Türkiye'ye yönelik kaçak işgücü göçü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 1-22.

Alptekin, K., Ulutaş, D. A. ve Gündüz, D. U. (2017). *Konya'da yaşayan Suriyeliler: Güncel sorunlar ve çözüm önerileri çalıştay sonuç raporu.* KTO Karatay Üniversitesi.

Alptekin, K., Ulutaş, D. A. ve Gündüz, D. U. (2018). Konya'da geçici koruma altında yaşayan Suriyeliler üzerine bir çalışma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18, 87-114.

Avrupa Birliğinin Suriyeliler İçin Türkiye'ye Ödediği Para. (2020). <https://multeciler.org.tr/avrupa-birliginin-suriyeliler-icin-turkiyeye-odedigi-para/>. Erişim Tarihi: 09.09.2020

Bakan Çavuşoğlu Suriyelilere harcanan parayı açıkladı. (2019). Erişim Adresi: <https://www.kamupersoneli.net/gundem/bakan-cavusoglu-suriyelilere-harcanan-parayi-acikladi-tam-40-milyar-h82362.html>. Erişim Tarihi: 09.09.2020

- Bakan Soylu Türkiye'de doğan Suriyeli çocuk sayısını açıkladı. (2019). Erişim Adresi: <https://www.milligazete.com.tr/haber/3030913/bakan-soylu-turkiyede-dogan-suriyeli-cocuk-sayisini-acikladi>. Erişim Tarihi: 09.09.2020
- Balcılar, M. (2016). *Health Status Survey of Syrian Refugees in Turkey. Non-Communicable Disease Risk Factors Surveillance Among Syrian Refugees Living in Turkey*. Prime Ministry Disaster and Emergency Management Presidency.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2001). *Parlamenteler için el kitabı: Mültecilerin korunması uluslararası mülteci hukuku rehberi*. Erişim adresi: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa659a4>
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2013). *Mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Sözleşmesi ve 1967 protokolü çerçevesinde mülteci statüsünün belirlenmesinde uygulanacak ölçütler ve usuller hakkında elkitabı*. Erişim adresi: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa66404>
- Çorabatır, M. ve Hassa, F. (2013). *Sivil toplum örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için yaptıkları çalışmalar ile ilgili rapor*. Ankara: İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi-İGAM.
- Duğan, Ö. ve Gürbüz, S. (2018). Suriyeli sığınmacıların sosyal entegrasyonuna yönelik bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 13(26).
- Erdoğan, M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Erişim Adresi: <http://fs.hacettepe.edu.tr/hugo/dosyalar/TurkiyedekiSuriyeliler-Syrians%20in%20Turkey-Rapor-TR-EN-19022015.pdf>
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Suriyeliler barometresi: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler*. Konrad Adenauer Stiftung.
- Erdoğan, M. M. ve Ünver, C. (2015). *Türk iş dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler konusundaki görüş, beklenti ve önerileri*. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu.

Ersoy, A. F. ve Ala, M. (2019). Suriyeli sığınmacı ve mültecilere ilişkin görüşler: Osmaniye’de nitel bir araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(3), 1343-1356.

Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliği. (2016, 15, 1). Resmî Gazete (Sayı: 29594). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20168375.pdf>.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 17.07.2020

Görendağ, V. (2015). Suriye’deki insanlık krizi ve mülteci politikalarının çöküşü. *Güncel Hukuk Dergisi*, 18-21.

İçduygu, A. (2004). *Türkiye’de kaçak göç*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

İçişleri Bakanlığı Basın Açıklaması. (2017). Erişim Adresi: <https://www.icisleri.gov.tr/basin-aciklamasi05072017>. Erişim Tarihi: 09.09.2020

İnsan Hakları Derneği. (2013). *Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye’den Gelen Sığınmacılar İstanbul Örneği*.

Kamu Denetçiliği Kurumu (2018). *Türkiye’deki Suriyeliler. Özel Rapor*.

Karadağ- Caman, O., Cinar, E. N., Mardin, F. D., Nergiz, A. İ. ve Karabey, S. (2020). Situational Brief: Report on Forced Migrants and Covid-19 Pandemic Response In Turkey. Erişim Adresi: <https://csd.columbia.edu/sites/default/files/content/Situational%20Brief%20-%20Migrants%20coronavirüs%20Turkey.pdf>. Erişim Tarihi: 11.09.2020

Kızmaz, Z. (2018). Suriyeli sığınmacılar: güvenlik kaygıları ve suç. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 392-431.

Kirişçi, K. ve Erdoğan, M. M. (2020). Turkey and coronavirüs: Don’t forget refugees. Erişim Adresi: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/04/20/turkey-and-covid-19-dont-forget-refugees/>. Erişim Tarihi: 11.09.2020

Koçak, M. C. (2020). İnternet ve sosyal medya haberlerinde ötekinin (Suriyeli sığınmacılar) konumlandırılışı: Konya örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(2), 275-288.

Konya'da Suriyelilere özel Devlet Hastanesi. (2018). Erişim Adresi:

<https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/konyada-suriyeli-ozel-devlet-hastanesi-2659696/>. Erişim Tarihi: 09.09.2020

Koraş, M. ve Arıcıoğlu, M. A. (2018). *Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluluklar İçin İş Yaratma ve Girişimcilik Fırsatları Projesi: Yerel Ekonomik Kalkınma Analizi*.

Koyuncu, A. (2018). Misafirlikten vatandaşlığa Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeliler. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 3(2), 171-195.

Kurtkara, S. (2020). Sığınmacıların toplumsal uyum sürecinde kitle iletişim araçlarının rolü üzerine bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 11-25.

Küçükşen, K. (2017). Suriyeli sığınmacı kadınlarda sosyal dışlanma algısı üzerine nitel bir çalışma. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(5).

Memiş, H. (2015). İç savaş nedeniyle Kilis'te yaşayan Suriyelilerin oluşturduğu sosyoekonomik algılar üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(52), 100-114.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı. Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri*. Erişim Adresi:

https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020internet_BulteniSunu.pdf. Erişim Tarihi: 09.09.2020

Mülteciler Derneği. <https://mültceciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> Erişim tarihi: 21.07.2020

Mülteciler ve Sığınmacılarla Yardımlaşma Dayanışma ve Destekleme Derneği. (2017). *Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Eğitim Hizmetlerine Erişimleri Önündeki Engeller ve Bunların Okullaşma Oranlarına Yansımaları (Ankara Örneği)*. Erişim Adresi: <https://msyd.org/wp-content/uploads/2017/12/Ankaradaki-Suriyeli-Okul-%c3%87a%c4%9f%c4%b1ndaki-%c3%87ocuklar%c4%b1n-E%c4%9fitim-Eri%c5%9fimi-Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 09.09.2020

Mültecilerin Hukuki Durumuna dair Sözleşme. (1951). *Resmî Gazete* (Sayı: 10898). Erişim adresi:

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10898.pdf>

Navruz, M. (2015). *Bütünleşme ve ayrışma ikileminde kent mültecileri: Konya'da Suriyeli mülteciler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Olçay, Z. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 99, 232-233.

Orhan, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri*. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Önal, A. ve Keklik, B. (2016). Mülteci ve sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadığı sorunlar: Isparta ilinde bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 132-148.

Örselli, E. ve Bilici, Z. (2018a). *Vatandaş gözünden Suriyeli sığınmacılar özelinde Türkiye'nin göç politikaları: Konya örneği*. K. Kamchybekova Abdiraim (Ed.), UYSAD International Management and Social Science Symposium. (s. 323-329) içinde. 17- 19 Kasım, İstanbul, Türkiye.

Örselli, E. ve Bilici, Z. (2018b). *Sosyal ve kültürel belediyeçilik hizmetlerinden vatandaşların memnuniyeti: Konya örneği*. K. Kamchybekova Abdiraim (Ed.), UYSAD International Management and Social Science Symposium. (s. 315-320) içinde. 17- 19 Kasım, İstanbul, Türkiye.

Pandemi Döneminde Türkiye'de Göçmen ve Mülteciler. Erişim Adresi:

<https://www.dw.com/tr/pandemi-d%C3%B6neminde-t%C3%BCrkiyede-g%C3%B6çmen-ve-m%C3%BClteciler/a-53098563>. Erişim Tarihi: 11.09.2020

Pandemi Sürecinde Göçmenler ve Mültecilerle İlgili Durum. Erişim Adresi:

<https://korona.hasuder.org.tr/pandemi-surecinde-gocmenler-ve-multecilerle-ilgili-durum>
Erişim Tarihi: 11.09.2020

Quadir, S. E. ve Çimen, L. K. (2018). Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili görüşleri (Konya ili örneği). *Third Sector Social Economic Review*, 53(2), 327-345.

- Relief International. (2020). Impact of the coronavirüs Outbreak on Syrian Refugees in Turkey Results from Rapid Needs Assessment conducted in Istanbul, Izmir, Manisa, Gaziantep, Kilis and Reyhanli. Erişim Adresi: <https://reliefweb.int/report/turkey/impact-covid-19-outbreak-syrian-refugees-turkey-results-rapid-needs-assessment>. Erişim Tarihi: 11.09.2020
- Sağlık Bakanlığı-a. Erişim Adresi: <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirus-hastaligi-nedir.html> Erişim Tarihi: 05.08.2020
- Sağlık Bakanlığı-b. Erişim Adresi: <https://sbsgm.saglik.gov.tr/TR,66424/covid-19-situation-report-turkey.html> Erişim Tarihi: 05.08.2020
- Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (2020). *Covid-19 salgınının Türkiye’de mülteciler üzerindeki etkilerinin sektörel analizi*. Ankara.
- Sirkeci, I., Özerim, M. G. ve Bilecen, T. (2020). Editörden: KOVİD-19’un uluslararası hareketlilik ve göçmenliğe ilişkin etkisi üzerine. *Göç Dergisi*, 7(1), 1-8.
- SUY Nedir? Erişim Adresi: <http://kizilaykart-suy.org/TR/hakkinda.html>. Erişim Tarihi: 09.09.2020
- Taştan, C., Haklı, S. Z. ve Osmanoğlu, E. (2017). *Suriyeli sığınmacılara dair tehdit algısı: Önyargılar ve gerçekler*. Polis Akademisi Başkanlığı. Ankara: Göç ve Sınır Güvenliği Araştırmaları Merkezi.
- Taştan, C., İ. İrdem ve Ö. Özkaya. (2018). *Politika ve uygulama boyutlarıyla göç ve uyum*. Polis Akademisi Başkanlığı. Ankara: Göç ve Sınır Güvenliği Araştırmaları Merkezi.
- Topçuoğlu, A., Özelsel, E. ve Koyuncu, A. (2015). *Konya’daki Suriyeli misafirlerin ekonomik potansiyelleri ve iş birliği imkanlarının belirlenmesi araştırması*. Konya: Kalkınma Bakanlığı & MEVKA & MÜSİAD Konya Şubesi.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 21.07.2020

Türk, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli mültecilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 145-157.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mülteci Hakları Alt Komisyonu Göç ve Uyum Raporu (2018). Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/docs/2018/goc_ve_uyum_raporu.pdf
Erişim Tarihi: 25.07.2020

Uluslararası Çalışma Örgütü. (2020). *Türk İşgücü Piyasasında Suriyeli Mülteciler*. ILO Türkiye Ofisi.

Uluslararası Göç Örgütü. (2009). *Göç terimleri sözlüğü* (Ed: B. Çiçekli). Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.

UNHCR (2017). Küresel Eğilimler Raporu. Erişim adresi: <https://www.unhcr.org/tr/12402-kuresel-egilimler-raporu.html> Erişim tarihi: 21.07.2020

UNHCR-a. <https://www.unhcr.org/tr/ilk-bakista-rakamlar-2>. Erişim tarihi: 21.07.2020

UNHCR-b. <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> Erişim tarihi: 21.07.2020

UNHCR-c. Erişim Adresi: <https://www.unhcr.org/tr/23859-unhcr-zorla-yerinden-edilmis-kisileri-koronavirusun-yikici-etkilerinden-korumak-amaciyla-sunulan-destegin-devamliligi-icin-cagrıda-bulunuyor.html> Erişim Tarihi: 08.08.2020

UNICEF. (2019). *Türkiye İnsani Durum Raporları*. Erişim Adresi: <https://www.unicef.org/turkey/media/7091/file/UNICEF%20Turkey%20Humanitarian%20Situation%20Report%20-%20Jan-March%202019.pdf>. Erişim Tarihi: 09.09.2020

WHO- a. Erişim Adresi: [https://web.archive.org/web/20200321115728/https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://web.archive.org/web/20200321115728/https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it). Erişim Tarihi: 05.08.2020

WHO- b Erişim Adresi: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports> Erişim Tarihi: 05.08.2020

WHO- c. Erişim Adresi: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub>. Erişim Tarihi: 11.09.2020

WHO- d. Erişim Adresi: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200907-weekly-epi-update-4.pdf?sfvrsn=f5f607ee_2. Erişim Tarihi: 11.09.2020

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013). Resmî Gazete (Sayı: 28615). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>

Yükseköğretim Kurulu. Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 09.09.2020.

